АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 1'2022

(видається з 1994 року)

ISSN 2786-5517 (Online), ISSN 2409-1944 (Print)

<https://doi.org/10.37634/efp.2022.1>

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 02 липня 2020 р. № 886 (економічні науки).

Наказ Міністерства освіти і науки України від 24 вересня 2020 р. № 1188 (юридичні науки).

Рішення Аудиторської палати України від 21.12.2017 р. № 353/10 (облік та аудит).

Реєстраційне свідоцтво КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Журналу присвоєно міжнародний ідентифікаційний номер ISSN 2409-1944 та включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.

Префікс doi журналу: 10.37634/efp.

2022 р.). Повний або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 19.01.2022

Формат 60×84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішні і зовнішні рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол № 1 від 13 січня

Суб'єкт видавничої справи

© "Аналітик", 2022
© "Економіка. Фінанси. Право",
2022

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес центр"

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ECONOMICS FINANCES LAW

MONTHLY INFORMATIONAL AND ANALYTICAL JOURNAL

№ 1'2022

(issued from 1994)

ISSN 2786-5517 (Online), ISSN 2409-1944 (Print)

<https://doi.org/10.37634/efp.2022.1>

Journal is included in the list of scientific professional editions of Ukraine, which can be published results of dissertations for the degree of doctor and candidate (PhD).

Order of Ministry of Education and Science of Ukraine № 886 of July 02, 2020 (economic sciences).

Order of Ministry of Education and Science of Ukraine № 1188 on September 24, 2020 (legal sciences).

Order of Audit Chamber of Ukraine № 353/10 on December 21, 2017 (accounting and audit).

Registration Certificate – KV № 21620-11520PR on October 12, 2015.

Journal is awarded the international identification number ISSN 2409-1944 and included in the international Scientometrics base Index Copernicus.

Journal's DOI: 10.37634/efp.

Founders:

Audit firm "Analitik" jointly with the National Academy of Internal Affairs of Ukraine

The papers must pass

selection, internal and external review

Recommended for publication and dissemination through the Internet by the Academic Council of the National Academy of Internal Affairs of Ukraine (Protocol № 1 of January 13, 2022). Full or partial reprint of the

materials of the journal is allowed only with the consent of the editorial office.

The authors are responsible for the selection and presentation of the facts. The content and authenticity of the advertisement is the responsibility of the advertiser.

Signed for print 19.01.2022

Format 60×84/8

Publication – 250 copies

Address of the editorial office: 01001, Kyiv,
Khreshchatyk str., 44

Phones: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Fax: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Web: www.efp.in.ua

*The subject of
publishing*

© "Analitik", 2022
© "Economics. Finances. Law",
2022

Typography: LLC "International Business
Center"

Головний редактор

Левченко Валентина Петрівна, д.е.н., член Ради нагляду за аудиторською діяльністю Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, директор ВІГО «Спілка аудиторів України» (Україна)

Шеф-редактор

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління ПрАТ «Аудиторська фірма "Аналітик"»; Заслужений юрист України (Україна)

Заступник головного редактора

Головач Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, аудитор, заступник директора з наукової роботи Інституту аудиту (Україна)

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Бойко Антон Олександрович, к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики, Сумський державний університет (Україна)

Величко Олена Георгіївна, к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Вереzubова Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, зав. кафедри фінансів, Білоруський державний економічний університет (Білорусь)

Герасимович Анатолій Михайлович, д.е.н., професор, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Криштопа Ірина Ігорівна, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (Україна)

Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент, вчений секретар, Державне підприємство «Науково-дослідний і проектний інститут містобудування» (Україна)

Полякова Євгенія Сергіївна, к.е.н., доцент кафедри фінансів та банківської справи, проректор з науково-педагогічної роботи (навчальний процес). Вищий навчальний заклад «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка» (Україна)

Потишняк Олена Миколаївна, д.е.н., професор, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка (Україна)

Сіскос Евангелос, д.е.н., професор, Університет Західної Македонії (Греція)

Ткаченко Сергій Анатолійович, д.е.н., професор, ректор, Вищий навчальний заклад "Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»"; академік Академії економічних наук України (Україна)

Тринчук Віктор Вікторович, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансових ринків, Університет державної фіскальної служби України (Україна)

Чижевська Людмила Віталіївна, д.е.н., професор, професор кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку, Державний університет «Житомирська політехніка» (Україна)

Члени редакційної колегії з правових наук:

Балгімбекова Гульнара, к.ю.н., зав. кафедри конституційного та міжнародного права, Карагандинський державний університет ім. Е.А. Букетова (Казахстан)

Бригінець Олександр Олексійович, д.ю.н., професор, Хмельницький університет управління та права ім. Леоніда Юзькова; член Союзу юристів України (Україна)

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри оперативно-розшукової діяльності, Національна академія внутрішніх справ; Заслужений юрист України, полковник поліції (Україна)

Константинов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, зав. кафедри адміністративної діяльності, Національна академія внутрішніх справ (Україна)

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного та кримінального права і процесу, Чорноморський національний університет імені Петра Могили; академік Національної академії наук вищої освіти України (Україна)

Скоржевська-Амберг Малгожата, доктор філософії, адвокат, кафедра теорії, філософії та історії права, юридичний коледж, Університет Козмінського (Польща)

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор, професор кафедри конституційного, адміністративного права та соціально-гуманітарних дисциплін, Інститут права та суспільних відносин Університету "Україна"; Заслужений юрист України. Член Центральної виборчої комісії (Україна)

Яровий Анатолій Олександрович, к.ю.н., доцент, професор кафедри права публічного адміністрування, Маріупольський державний університет; суддя у відставці (Україна)

Відповідальний редактор: Поповецька-Демченко Леся Петрівна (Україна)

Випусковий редактор: Туманян Анна Оганесівна (Україна)

Editors-in-chief

Valentyna P. Levchenko, Doctor of Economics, member of the Supervisory Board for audit activity of the Authority public oversight for audit activity, Director of the All-Ukrainian Professional Non-Governmental Organization "Union of Auditors of Ukraine" (Ukraine)

Volodymyr V. Holovach, PhD in Legal Sciences, Head of the Board of the Audit Firm "Analitik"; Honored Lawyer of Ukraine (Ukraine)

Deputy Editor-in-Chief

Tetiana A. Holovach, Doctor of Economics, Professor, auditor, deputy director for scientific work of the Institute of Audit (Ukraine)

Members of the editorial board of Economic Sciences:

Anton O. Boiko, PhD in Economics, Associate Professor of Economic Cybernetics department, Sumy State University (Ukraine)

Olena H. Velychko, PhD in Economics, Associate Professor of International Finances department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Tatyana A. Verezubova, Doctor of Economics, Professor, Head of the Finances department, Belarusian State Economic University (Belarus)

Anatoliy M. Herasymovych, Doctor of Economics, Professor, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Iryna I. Kryshchop, Doctor of Economics, Professor, Professor of Accounting and Taxation department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Ukraine)

Yurii M. Mantsevych, Doctor of Economics, Associate Professor, Scientific Secretary, State Enterprise "Research and Design Institute of Urban Development" (Ukraine)

Yevheniia S. Poliakova, PhD in Economics, Associate Professor of Finances and Banking department, vice-rector for scientific and pedagogical work, Higher Educational Institution «International Technology University "Mykolaiv Polytechnic"» (Ukraine)

Olena M. Potyshniak, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Organization of Production, Business and Management department, Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture (Ukraine)

Evangelos Siskos, Doctor of Economics, Professor, University of Western Macedonia (Greece)

Serhiy A. Tkachenko, Doctor of Economics, Professor, Rector, Higher Educational Institution «International Technology University "Mykolaiv Polytechnic"»; academician of Academy of Economic Sciences of Ukraine (Ukraine)

Viktor V. Trynchuk, PhD in Economics, Associate Professor, Professor of Financial Markets department, University of the State Fiscal Service of Ukraine (Ukraine)

Liudmyla V. Chyzhevska, Doctor of Economics, Professor, Professor of Information Systems in Management and Accounting department, State University "Zhytomyr Polytechnic" (Ukraine)

Members of the editorial board of Legal Sciences:

Gulnara Balgimbekova, PhD in Legal Sciences, Head of the constitutional and international law department, Karagandy State University named after E.A. Buketov (Kazakhstan)

Oleksandr O. Bryhinets, Doctor of Legal Sciences, Professor, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law; member of the Union of Lawyers of Ukraine (Ukraine)

Viktor I. Vasylynychuk, Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of the Operational and Investigating department, National Academy of Internal Affairs; Honored Lawyer of Ukraine, colonel of the Police (Ukraine)

Serhiy F. Konstantinov, Doctor of Legal Sciences, Professor, Head of the Administrative Activity department, National Academy of Internal Affairs (Ukraine)

Ihor V. Ozerskyi, Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of the Civil and Criminal Law and Process department, Petro Mohyla Black Sea National University; academician of the National Academy of Sciences of Higher Education of Ukraine (Ukraine)

Malgorzata Skorzevska-Amberg, PhD, DSc, Theory, Philosophy and History of Law department, College of Law, Kozminski University (Poland)

Yurii O. Frytskyi, Doctor of Legal Sciences, Professor, Professor of the Constitutional, Administrative Law and Social and Humanitarian disciplines department, Law and Public Relations Institute of the "Ukraine" University; Honored Lawyer of Ukraine, member of the Central Election Commission (Ukraine)

Anatoliy O. Yarovyi, PhD in Legal Sciences, Professor of Law and Public Administration department, Mariupol State University; retired judge (Ukraine)

Managing editor: Lesia P. Popovetska-Demchenko (Ukraine)

Issue Editor: Anna O. Tumanian (Ukraine)

ЗМІСТ

ЧУБАНЬ В.С., СКОРОБОГАТОВ Ю.А., ГОРБАЧЕНКО Ю.М. Проблемні питання управління захисними спорудами цивільного захисту: організаційно-правовий аспект	5
СМЕСОВА В.Л., М'ЯСОЇД Г.І., ЛЕЖНЄВА Т.М. Економіко-правові аспекти організації туристичної діяльності в Україні	9
ОСИПЧУК Д.С. Державна допомога та облікова політика за МСФЗ	15
ІНТЕРВ'Ю, АНАЛІТИКА, КОНСУЛЬТАЦІЇ	
Дайджест змін у законодавстві	23
Іновації 2022	25
Реферативний огляд статті Головач В.В., Головач Т.А. "Законотворча діяльність і корупція в Україні" ...	27
Реферативний огляд статті Тджиббе Босмана "Оцінювання якості аудиту у Нідерландах: практичні записки"	28
Консультації	29
ІСТОРІЯ АУДИТУ УКРАЇНИ	
АНОНС. ВПГО «СПІЛКА АУДИТОРІВ УКРАЇНИ» – 30 років!	31
Інтерв'ю – Володимир Головач. Про перші кроки Спілки Аудиторів України	32

CONTENTS

V. CHUBAN, Y. SKOROBHATOV, Y. HORBACHENKO. Problematic issues of management of civil protection facilities: procedural and institutional aspects	5
V. SMIESOVA, H. MIASOID, T. LEZHNEVA. Economic and legal aspects of the organization of tourist activity in Ukraine	9
D. OSIPCHUK. State aid and IFRS accounting policy	15
INTERVIEWS, ANALYTICS, CONSULTATIONS	
Digest of changes in legislation	23
Innovations of 2022	25
Abstract review of paper "Działalność ustawodawcza i korupcja na Ukrainie" (authors: Holovach V.V., Holovach T.A.)	27
Abstract review of paper "The measurement of audit quality in the Netherlands: a practical note" (author: Tjibbe Bosman)	28
Consultations	29
HISTORY OF AUDIT OF UKRAINE	
ANNOUNCEMENT. ALL-UKRAINIAN PROFESSIONAL PUBLIC ORGANIZATION "UNION OF AUDITORS OF UKRAINE" – 30 years!	31
Interview – Volodymyr Holovach. On the first steps of the Union of Auditors of Ukraine	32

Вікторія Сергіївна ЧУБАНЬ

к.е.н., доцент, Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2364-854X>
e-mail: vikachuban@gmail.com

Юрій Анатолійович СКОРОБОГАТОВ

заступник начальника управління цивільного захисту Черкаської обласної державної адміністрації, начальник відділу забезпечення діяльності управління
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1983-0648>
e-mail: skorobogatov.ua@gmail.com

Юрій Миколайович ГОРБАЧЕНКО

к.і.н., доцент, Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3515-3600>
e-mail: lfire1@ukr.net

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАХИСНИМИ СПОРУДАМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

У статті порушено проблемні питання управління захисних споруд цивільного захисту. Проаналізовано частину нормативно-правових актів, які регулюють питання майна, власності та господарських операцій. Зроблено висновок, що без вирішення Фондом проблемних питань, виконання завдання з передачі обласним державним адміністраціям функцій з управління майном – захисними спорудами цивільного захисту, що не увійшли до статутного капіталу господарських товариств у процесі приватизації, є неможливим. Водночас частину проблемних питань можуть вирішити територіальні громади, на території яких розташовуються зазначені споруди.

Ключові слова: захисні споруди, цивільний захист, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Фонд державного майна України

ВСТУП

На виконання резолюції Прем'єр-міністра України № 408/1/1–21 від 14.01.2021 до листа Фонду державного майна України № 10–24–162 від 06.01.2021, лист № 06/02–30/01113 від 02.06.2021 з виконання п. 15 розд. II протокольного рішення за результатами селекторної наради під головуванням Заступника Керівника Офісу Президента України від 17.05.2021, п. 1 розд. XX протокольного рішення за результатами селекторної наради під головуванням Заступника Керівника Офісу Президента України К. Тимошенка, що відбулася 19 липня 2021 р., в Україні є актуальними для вирішення питання з управління державним майном, яке не увійшло до статутних фондів господарських товариств у процесі приватизації.

Питанню управління об'єктами державної власності найбільше уваги приділено в галузі адміністративного права. Так, в останні роки це питання досліджували українські науковці-адміністративісти В.Л. Пількевич, В.В. Джарти, О.О. Кравчук. Зазначене питання розглядалось також у науці цивільного права, зокрема у працях І.В. Спасибо-Фатєєвої та Ю.М. Дзери. До дослідження різних аспектів управління об'єктами державної власності звертались і представники науки господарського права та державного управління: О.А. Бе-

ляневич, Г.М. Будурова, О.П. Віхров, С.М. Грудницька, О.П. Подцерковний, В.В. Круглов та ін.

Однак науковці розглядають загальні питання управління об'єктами державної власності. Вирішення питання з управління державним майном, яке не увійшло до статутних фондів господарських товариств у процесі приватизації та управління захисними спорудами цивільного захисту не розкрито, що вказує на актуальність порушеного питання та доцільність його дослідження.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Інформаційною основою для даного дослідження є праці провідних вчених, а також законодавство України. У дослідженні використанні наступні методи дослідження: аналізу та синтезу, порівняння, системний та узагальнення, формулювання логічного висновку тощо.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Завданням цього дослідження є визначення проблемних питань управління захисних споруд цивільного захисту та шляхи їх вирішення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Особливості управління державним майном, яке не увійшло до статутних фондів господарських товариств у процесі приватизації, але перебуває на їх ба-

лансі регулюється «Положенням про управління державним майном, яке не увійшло до статутних капіталів господарських товариств у процесі приватизації, але перебуває на їх балансі», затвердженим спільним наказом Фонду державного майна України та Міністерства економіки України від 19 травня 1999 р. № 908/68 (надалі Положення № 908/68) [3].

Відповідно до змісту Положення № 908/68 функції з управління державним майном, яке не увійшло до статутних фондів господарських товариств у процесі приватизації, але перебуває на їх балансі здійснюють державні органи приватизації.

П. 1.3 Положення № 908/68 [3] визначено, що управління державним майном, яке не увійшло до статутних капіталів господарських товариств у процесі приватизації, але перебуває на їх балансі, полягає у виборі та забезпеченні уповноваженим органом (державним органом приватизації) способу та умов подальшого використання майна в межах чинного законодавства відповідно до таких принципів:

- забезпечення ефективності використання та збереження державного майна;
- здійснення заходів контролю;
- наявність альтернативних (залежно від груп майна в межах чинного законодавства) способів забезпечення управління таким державним майном;
- пріоритетність вибору способів управління державним майном, яке не увійшло до статутних капіталів господарських товариств у процесі приватизації, але перебуває на їх балансі, дотримання якого забезпечує надходження коштів до Державного бюджету України.

Враховуючи те, що захисні споруди цивільного захисту відповідно до чинного законодавства не підлягають приватизації та не можуть бути об'єктами оренди Фонд державного майна, як уповноважений орган управління повинен здійснити заходи, передбачені до передачі їх у комунальну власність у порядку, передбаченому Законом України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» [1].

Відповідно до ч. 4 ст. 32 Кодексу цивільного захисту України [2] для вирішення питань укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання завчасно створюють фонд таких споруд.

Ч. 8 ст. 32 Кодексу цивільного захисту України визначено [2], що утримання захисних споруд цивільного захисту в готовності до використання за призначенням здійснюється суб'єктами господарювання, на балансі яких вони перебувають (зокрема споруд, що не увійшли до їх статутних капіталів у процесі приватизації (корпоратизації), за рахунок власних коштів. (Згідно зі ст. 8 Господарського кодексу України держава, органи державної влади та органи місцевого самоврядування не є суб'єктами господарювання).

Аналогічні обов'язки балансоутримувача закріплено і в п. 9 «Порядку створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 138 від 10.03.2017, відповідно до якого утримання фонду захисних споруд у готовності до використання за призначенням здійснюється їх балансо-

утримувачами.

Законом України «Про місцеві державні адміністрації» стосовно існуючих захисних споруд цивільного захисту визначено повноваження державного контролю за станом захисних споруд (відповідно до Кодексу цивільного захисту України (КЦЗУ) [2] таке ж повноваження мають і органи місцевого самоврядування та ДСНС України). Повноваження місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту визначені ст. 19 КЦЗУ [2] (п.п. 1.2.22–28 ч. 1 та п.п. 1.2. 23–25, 27–29 ч. 2 відповідно) та є аналогічними, за виключенням повноваження з прийняття рішення про подальше використання захисних споруд цивільного захисту державної та комунальної власності у разі банкрутства (ліквідації) суб'єкта господарювання, на балансі якого вона перебуває, та беззахисних захисних споруд, яке належить виключно органам місцевого самоврядування.

Водночас п. 14 «Порядку створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 138 від 10.03.2017 встановлено – у разі банкрутства (ліквідації) балансоутримувача захисних споруд державної та комунальної форми власності, а також виявлення беззахисних захисних споруд органи місцевого самоврядування за погодженням із місцевими держадміністраціями, а також центральними органами виконавчої влади, у сфері управління яких перебувають захисні споруди державної форми власності, приймають рішення про їх подальше використання.

Впродовж багатьох років Фонд державного майна України виступав власником та органом управління захисних споруд цивільного захисту державної форми власності, які перебували на балансі господарських товариств, але не ввійшли до їх статутного капіталу в процесі їх приватизації.

Однак за всі ці роки Фондом не вживались заходи стосовно забезпечення належного утримання вищенаведених споруд. На сьогодні захисні споруди перебувають в аварійному стані, затоплені, обладнання демонтовано або знаходиться у непридатному стані, відсутні конструктивні елементи захисних споруд. Фактично використання даних захисних споруд за цільовим призначенням неможливе. Зазначені споруди мали бути давно виключені із фонду захисних споруд і продані (приватизовані) ще до того, як набули аварійного стану, проте на сьогодні ці заходи не виконані, хоча впродовж більш як 10 років щороку проводяться комісійні перевірки цих споруд, за результатами яких визначаються завдання Фонду вжити заходів щодо виключення з обліку аварійних та непридатних захисних споруд та приведення решти в належний стан, однак жодну споруду за цей час не виключено з обліку та не приведено в належний стан.

На сьогодні, враховуючи відповідні доручення Прем'єр-міністра України та Офісу Президента України, облдержадміністраціями організовано роботу з передачі функцій з управління майном, що не увійшло до статутного капіталу господарських товариств у процесі їх приватизації.

За результатами лише незначна частина територіальних громад висловлюють готовність прийняти у

комунальну власність ряд захисних споруд і вишукати кошти на їх відновлення, однак радами не прийняті відповідні рішення у зв'язку з низьким рівнем підготовки Фондом цього процесу, який порушив питання передачі перед Урядом та Офісом Президента України, не провівши водночас необхідну підготовчу роботу, не здійснивши реальну оцінку плюсів та мінусів такого управлінського рішення, не підготувавши техніко-економічне обґрунтування такої передачі, не оформивши належно документи про право власності на землю та споруди, без чого вчинення будь-якого правочину є неможливим.

Згідно з чинним законодавством, яке регулює питання майна, власності та господарських операцій, істотною умовою будь-якого правочину стосовно нерухомого майна є наявність належно оформленого права власності на земельну ділянку. Без наявності відповідних документів, нерухоме майно неможна передати в оренду, повне господарське відання чи оперативне управління, неможна продати чи передати іншому органу управління. Цим самим виключається будь-яка можливість покращити ефективність управління державним майном, як це декларує Фонд, пропонуючи передати його до сфери управління обласних державних адміністрацій.

Для належного виконання завдань стосовно прийняття облдержадміністраціями функцій з управління майном – захисними спорудами цивільного захисту, що не увійшли до статутного капіталу господарських товариств у процесі приватизації, Фонд має вирішити ряд проблемних питань, а саме:

- підготувати та подати до Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС України), відповідно до вимог, визначених наказом МВС від № 579 09.07.2018, матеріали для виключення з обліків фонду захисних споруд цивільного захисту непридатних (аварійних) захисних споруд;

- оформити належним чином правовстановлюючі документи на захисні споруди та земельні ділянки, на яких розташовані об'єкти передачі, зокрема витяги з Державного земельного кадастру та витяги (інформаційні довідки) із державного реєстру речових прав та надати їх облдержадміністрації або територіальним громадам;

- оформити облікові документи на захисні споруди цивільного захисту відповідно до вимог, визначених наказом МВС № 579 від 09.07.2018 (паспорт, облікова картка, технічний паспорт);

- оформити інші документи та сформувати повний пакет необхідний для належної передачі вищенаведеного державного майна.

Без вирішення Фондом вищенаведених проблемних питань, виконання завдання щодо передачі обласним

державним адміністраціям функцій з управління майном – захисними спорудами цивільного захисту, що не увійшли до статутного капіталу господарських товариств у процесі приватизації, є неможливим.

Водночас частину вищенаведених проблемних питань можуть вирішити територіальні громади, на території яких розташовуються зазначені споруди. У випадку прийняття ними майна у комунальну власність вони самостійно своїми рішеннями зможуть передавати його в оренду, вирішувати питання виділення під ці об'єкти земельних ділянок, списання чи продажу об'єктів, натомість місцеві органи виконавчої влади цих повноважень позбавлені, оскільки єдиними орендодавцями державного майна, яке перебуває на балансах господарських товариств, є Фонд державного майна України, його регіональні відділення і представництва (ст. 5 Закону України «Про оренду державного та комунального майна»), також виключно Фонд може вирішувати питання приватизації, продажу та передачі вищенаведених споруд іншим власникам, що може бути здійснено після погодження ДСНС України їх виключення із фонду захисних споруд.

ВИСНОВКИ

Враховуючи вищенаведене, Фонду державного майна України необхідно:

- підготувати повний пакет документів, необхідний для належної передачі вищенаведеного державного майна;

- доопрацювати техніко-економічне обґрунтування передачі державного майна, узгодивши його із Мін-економіки та відповідними фінансовими підрозділами облдержадміністрацій;

- до завершення підготовки пакету документів – вжити заходів щодо передачі вищенаведеного майна до територіальних громад, які функціонально та фінансово можуть забезпечити більш ефективне його використання без витрачання коштів державного бюджету;

- забезпечити підготовку та подання до ДСНС України документів для виключення з фонду захисних споруд тих об'єктів, які за своїм технічним станом не можуть у подальшому бути використані за своїм призначенням;

- після погодження ДСНС України вищенаведених документів та виключення споруд із фонду – забезпечити проведення їх приватизації та продажу.

Враховуючи зазначене, необхідно виконати вищенаведені заходи стосовно передачі функцій з управління майном, що не увійшло до статутного капіталу господарських товариств у процесі їх приватизації та прийняти остаточне рішення щодо економічної доцільності вжиття вищенаведених управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» № 147/98-ВР від 03.03.1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/147/98-вр#Text>
2. Кодекс цивільного захисту України № 5403–VI від 02.10.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
3. Положення про управління державним майном, яке не увійшло до статутних капіталів господарських товариств у процесі приватизації, але перебуває на їх балансі, затверджене спільним наказом Фонду державного майна України та Міністерства економіки України № 908/68 від 19.05.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0414-99>

References

1. Law of Ukraine “On the transfer of objects of state and municipal property” № 147/98–VR of 03.03.1998. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/147/98-вр#Text> (in Ukrainian).
2. Code of Civil Protection of Ukraine № 5403–VI of 02.10.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (in Ukrainian).
3. Regulations on the management of state property, which is not included in the authorized capital of companies in the process of privatization, but is on their balance sheet, approved by a joint order of the State Property Fund of Ukraine and the Ministry of Economy of Ukraine № 908/68 from 19.05.1999. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0414-99> (in Ukrainian).

Viktoriiа CHUBAN

PhD in Economics, Associate Professor, Heroes of Chernobyl Cherkasy Institute of Fire Safety of the National Civil Defense University of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2364-854X>

e-mail: vikachuban@gmail.com

Yurii SKOROBHATOV

Deputy Head of the Civil Protection Department of the Cherkasy Regional State Administration, Head of the Department for Providing the Department Activity

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1983-0648>

e-mail: skorobogatov.ua@gmail.com

Yurii HORBACHENKO

PhD in History, Associate Professor, Heroes of Chernobyl Cherkasy Institute of Fire Safety of the National Civil Defense University of Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3515-3600>

e-mail: 1fire1@ukr.net

PROBLEMATIC ISSUES OF MANAGEMENT OF CIVIL PROTECTION FACILITIES: PROCEDURAL AND INSTITUTIONAL ASPECTS

The paper raises problematic issues of the management of protective structures of civil protection service. It is researched that for many years the State Property Fund of Ukraine has acted as the owner and governing body of protective structures for civil protection of the state form of ownership, which were on the balance sheet of business entities, but did not enter their authorized capital in the process of their privatization. However, over the years, the Fund has not taken measures to ensure the proper maintenance of the above mentioned structures.

A part of the regulatory legal enactments governing the issues of property, property and business transactions has been analyzed.

It is concluded that without the Fund's finding solution to problematic issues, it is impossible to complete transferring of the functions of managing property – protective structures of civil protection, which were not included in the authorized capital of economic companies in the process of privatization – to regional state administrations.

At the same time, some of the problematic issues can be solved by the territorial communities, on the territory of which these structures are located. If they transfer the property into communal ownership, they will independently, by their own decisions, be able to lease it, resolve issues of allocation of land plots for these objects, pension-off or sale entities. Meanwhile, local executive authorities are deprived of these functions, since the only owners of state property, which is on business entity balance, is the State Property Fund of Ukraine, its regional branches and representative offices, and only the Fund has the power to decide on the privatization, sale and transfer of the above mentioned structures to other owners, which can be done only if the State Emergency Service of Ukraine approves of their being excluded from the reserves of protective structures.

Keywords: protective structures, civil protection, State Emergency Service of Ukraine, State Property Fund of Ukraine

Вікторія Леонідівна СМЕСОВА

д.е.н., професор, Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0444-4659>

e-mail: smesova_vl@ukr.net

Галина Іванівна М'ЯСОЇД

к.пед.н., доцент, Університет імені Альфреда Нобеля

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7781-7535>

e-mail: galyna.miasoid@duan.edu.ua

Тетяна Миколаївна ЛЕЖНЄВА

к.ю.н., доцент, Дніпровський гуманітарний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7823-9132>

e-mail: k0979166393@gmail.com

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Досліджено проблеми правового забезпечення туризму та діяльності туристичних підприємств. Проаналізовано міжнародну та вітчизняну правову базу у сфері туризму. Обґрунтовано діючі міжнародні та національні стандарти у сфері туризму, які діють в Україні. Зазначено, що в Україні існує необхідність у розробленні законодавства, яке гарантує виконання зобов'язань туристичних підприємств у наданні туристичних послуг, не визначено порядок надання цієї гарантії у випадку, коли суб'єкт туристичної діяльності немає фінансового забезпечення. Визначено економіко-правові проблеми функціонування галузі туризму в умовах COVID-19. Запропоновано заходи державного регулювання та стимулювання туристичної діяльності, зміни в законодавстві в цій сфері.

Ключові слова: організація туризму, регулювання туристичної діяльності, законодавство у сфері туризму, стандартизація у сфері туризму, туризм

ВСТУП

Основними напрямками розвитку міжнародних економічних відносин у сфері туризму є створення в Україні сприятливого економіко-правового середовища для діяльності туристичних підприємств та інвестування індустрії туризму, розширення внутрішнього й зовнішнього ринку туризму, формування позитивного іміджу України на міжнародному туристичному ринку, заохочення іноземних туристів до туристичних поїздок в Україну, проведення правових та економічних заходів у галузі туризму з метою реалізації конституційних прав громадян. Йдеться, з одного боку, про створення таких економічних і правових умов, що сприяли б задоволенню потреб туристів та приваблювали іноземних туристів в Україну, а з іншого – про формування інституційного середовища для активного розвитку туристичної галузі в Україні та поглиблення співробітництва українських туристичних підприємств з іноземними учасниками туристичної діяльності. Важливість дослідження цих проблем стає ще більш актуальною у зв'язку з поглибленням участі України в міжнародних економічних відносинах, посиленням тенденцій глобалізації, необхідністю формування ефективних механізмів функціонування економіки України на тлі COVID-19.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблемам правового регулювання туристичної діяльності присвячено праці вітчизняних науковців – М. Семенової, С. Домбровської, О. Білотіл, А. Помаза-Пономаренко та ін. Дослідження науковців проводилися у площині аналізу господарсько-правових механізмів впливу держави на розвиток туризму, цільових державних програм у сфері індустрії туризму, нормативно-правової бази, яка забезпечує організацію діяльності

туристичних підприємств, правового статусу суб'єктів туризму, проблем регламентації відносин у сфері туристичної діяльності [1–2].

Одночасно економічні проблеми розвитку туристичної галузі були предметом досліджень О. Мельниченко, В. Шведун, Л. Матвійчук, О. Король. Науковці приділяли увагу дослідженням перспектив розвитку туристичної діяльності, державної політики у сфері туризму та курортів, механізмів державного регулювання розвитку індустрії туризму, регіональних особливостей організації туризму, оцінці туристично-ресурсного потенціалу територій, сучасним технологіям та моделям розвитку туризму й гостинності, суспільним аспектам формування та геопросторового розподілу міжнародних туристичних потоків, емпіричному аналізу показників візного та в'їзного туризму, місяця туризму в міжнародних економічних відносинах [3–5].

Постановка проблеми

Водночас опрацювання праць науковців свідчить, що економічні й правові аспекти організації та регулювання туристичної діяльності в Україні вимагають подальшого розвитку, а отримані науковцями результати потребують систематизації. Найперше це стосується формування причинно-наслідкових зв'язків між створеним в Україні інституційним середовищем та розвитком галузі туризму, його економічними результатами, рівнем і якістю туристичних послуг тощо. Зокрема, це визначає сферу наукового дослідження, певні результати якого подано у статті.

МЕТА статті – виявлення актуальних проблем правового забезпечення туризму та діяльності туристичних підприємств, обґрунтування економічних аспектів організації туристичної галузі на сучасному етапі розвитку суспільства як основи для розвитку

міжнародних економічних відносин України.

РЕЗУЛЬТАТИ

Одним із важливих аспектів розвитку міжнародних економічних відносин України є поглиблення її участі в міжнародному туризмі, формування економічних і правових засад провадження туристичної діяльності, а також сприятливого міжнародного іміджу країни за кордоном. У зв'язку з цим існує необхідність у чіткому розумінні економіко-правових аспектів регулювання туристичної сфери та формуванні на основі цього ефективних механізмів для реалізації й розвитку туристичної діяльності.

Діяльність туристичних підприємств, організація туристичних подорожей, розвиток туризму як перспективної галузі економіки регулюються як міжнародним, так і вітчизняним законодавством. Якщо звернутися до міжнародного законодавства у сфері туризму, то правові засади цієї діяльності закріплюються міжнародними деклараціями й кодексами, серед яких найперше слід назвати: 1) Манільську декларацію світового туризму (1980 р.), яка встановлює права і свободи людини у сфері туризму, визначає наявність прямого зв'язку між туризмом і правами людини на відпочинок, дозвілля, відпустку, вільне пересування як основу реалізації її права на працю. З іншого боку, цей документ спрямований на захист історичних та культурних пам'яток, соціальних і духовних цінностей суспільства, створення умов для підтримання об'єктів національної і світової спадщини, виховання й розвиток людини. Манільська декларація світового туризму також визначає економічні засади туризму як виду економічної діяльності та напрями міжнародного інвестування, потенційних можливостей країн отримувати додаткові прибутки та задовольняти потреби кожної людини й суспільства; 2) Гаазьку декларацію з туризму Міжпарламентської конференції з туризму (1989 р.), що обґрунтовує принципи туристських відносин, регулює можливості обмеження прав людини на відпочинок і дозвілля в певних випадках, визначає напрями спрощення туристських формальностей та забезпечення безпеки життя і здоров'я туристів, функції органів державного й місцевого самоврядування у туристичній сфері, напрями міжнародного співробітництва у сфері туризму; 3) Хартію туризму Світової організації торгівлі (1985 р.), що визначає основні засади державної політики у сфері внутрішнього та міжнародного туризму, розвитку й захисту туристської галузі на мікро-, макро-, мезо- та мегарівнях, функції органів державної влади в забезпеченні прав і свобод туристів. Цей документ наголошує на необхідності формування туристської культури у населення й туристів, створення можливостей доступу туристів до медичного обслуговування, а також їх доступу до об'єктів туризму, юридичної та адміністративної підтримки. Крім того, ця Хартія містить права та обов'язки туристів, що визначені Кодексом туристів – невід'ємною частиною зазначеної Хартії, а також умови, які повинна створити держава для забезпечення їх безпеки (особистої, майнової, фінансової, юридичної); 4) Осацьку декларацію з туризму (1994 р.), що містить у собі основні засади розвитку міжнародного туризму, захисту навколишнього середовища, запобігання нега-

тивного впливу туризму на природну й культурну спадщину країн, підвищення впливу урядів країн та міжнародних туристичних організацій на розвиток співробітництва у сфері туризму; 5) Глобальний етичний кодекс туризму (1999 р.), що визначає права та обов'язки працівників туристичної сфери, роль туризму у взаємозв'язках і взаємодії спільнот, можливості самореалізації потреб територій та суб'єктів на основі туризму й туристичної діяльності, формування культурної спадщини в суспільстві, підвищення економічної активності країн.

Серед міжнародних нормативно-правових актів, які регулюють туристичні відносини та діяльність у сфері туризму, слід назвати також різноманітні міжнародні договори, учасницею яких є Україна, наразі більш ніж 60 міжнародних договорів.

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють туристичну діяльність в Україні, є, по-перше, Конституція України, яка закріплює права людини – природні, соціальні, культурні, економічні тощо. Зокрема, це право людини на свободу пересування (свободу туристичних подорожей), а отже, – на вільний вибір форм пересування, реалізацію своїх туристичних переваг, право на відпочинок і дозвілля, духовний і культурний розвиток, право на захист і охорону здоров'я, право на безпечне для життя і здоров'я навколишнє середовище, право на отримання інформації, інших суміжних прав тощо. Це стає основою для розуміння і формування поважного ставлення до звичаїв і традицій інших народів, прагнення до збереження національних традицій, пам'яток історії, культури та мистецтва. З іншого боку, це норми, відповідно до яких закони України та інші нормативно-правові акти визначають права, свободи, обов'язки людини і громадянина, а також гарантії держави у додержанні прав і свобод кожної людини, зокрема у сфері туризму, безпеки подорожей, екологічної безпеки, захисту і використання природних ресурсів, різноманітних формальностей (візових, санітарно-епідеміологічних, митних), які діють в умовах перетину кордону України громадянами України та іноземцями. По-друге, це Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Податковий кодекс України, що визначають основні засади діяльності туристичних підприємств, істотні умови і зміст договорів у сфері туризму, а також закони України «Про туризм», «Про курорти», «Про ліцензування окремих видів господарської діяльності» – основні та допоміжні – Закони України «Про захист прав споживачів», «Про охорону культурної спадщини», «Про державний кордон України», «Про Державну прикордонну службу України», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про валюту і валютні операції», «Про страхування» тощо. Ці закони регулюють відносини у сфері туризму, встановлюють норми раціонального використання туристичних ресурсів, визначають вимоги та норми для реалізації туристичної діяльності в Україні, закріплюють необхідність відповідності вітчизняних туристичних продуктів міжнародним стандартам, а також їх вдосконалення.

Крім того, Указами Президента України закріплено відповідні заходи із забезпечення реалізації політики держави у сфері туризму, а також розвитку туризму,

курортів, готельно-ресторанної справи, транспортних послуг у туристичній діяльності. Це також запровадження процедур, які спрощують перетин державного кордону іноземцями та їх реєстрацію в Україні, а також іноземних осіб, які тимчасово перебувають на території України (Указ Президента України № 435/2001 від 15.06.2001 зі змінами та доповненнями № 1227/2003 від 29.10.2003 «Про додаткові заходи щодо реалізації права людини на свободу пересування і вільний вибір місця проживання»).

Розпорядженнями КМУ затверджено «Порядок продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України», основні напрями і шляхи розвитку іноземного і внутрішнього туризму, а також Концепцію Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 р., Стратегію розвитку туризму й курортів в Україні на період до 2026 р. Зокрема, в останньому документі закріплено основні заходи у сфері забезпечення відповідності рівня розвитку об'єктів туристичної інфраструктури та національних стандартів міжнародним стандартам, а також розвитку територій і туристичної інфраструктури, доступності туристичних об'єктів маломобільним особам та особам з інвалідністю, створення умов для раціонального використання рекреаційних ресурсів та для їх самовідтворення, професійної підготовки фахівців у сфері туризму та підготовки об'єктів туристичної інфраструктури, впровадження інноваційних розробок у сфері туризму, безпеки туристів тощо.

Крім того, в Україні дуже багато підзаконних нормативно-правових актів, які регулюють туристичну діяльність на внутрішньому та міжнародному ринку туризму. Насамперед ці нормативно-правові документи містять: 1) законодавчо встановлені вимоги для провадження цієї діяльності – необхідність та порядок ліцензування, порядку проведення контролю за процесом ліцензування, порядку надання туристичних послуг та інструктивні рекомендації з оформлення відповідних документів тощо (Постанова КМУ № 991 від 11.11.2015. «Про затвердження Ліцензійних умов провадження туropolераторської діяльності», наказ Державної туристичної адміністрації України № 50 від 6.06.2005 «Про затвердження порядку оформлення ваучера на надання туристичних послуг та його використання», Постанова КМУ «Про затвердження Порядку проведення спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування планових та позапланових перевірок додержання органами ліцензування вимог законодавства у сфері ліцензування» № 182 від 16.03.2016); 2) нормативні вимоги з організації туризму за видами (Розпорядження КМУ № 390-р від 27.06.2003 «Про затвердження заходів щодо розвитку іноземного і внутрішнього туризму»; № 168-р від 16.03.2017 «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року»; Постанова КМУ № 1251 від 21 грудня 2005 р. «Про затвердження Порядку організації виїзду дітей за кордон на відпочинок та оздоровлення»; № 297 від 15.03.2006 «Про затвердження Порядку надання послуг із тимчасового розміщення (проживання)» тощо); 3) нормативно-правові акти у сфері державної підтримки туризму й туристичної діяльності (Постанови КМУ «Про утво-

рення Координаційної ради з питань туристичної діяльності» № 388 від 14.05.2015; «Про затвердження Порядку створення і ведення Державного кадастру природних територій курортів» № 562 від 23.05.2001; Розпорядження КМУ «Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки» № 843-р від 14.08.2013; «Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» № 168-р від 16.03.2017).

На реалізацію останньої мети також спрямований проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» та деяких інших законодавчих актів щодо створення економічних стимулів розвитку туристичної галузі» № 4162–1 від 15.10.2020, Пояснювальна записка до проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» щодо удосконалення понятійного апарату в туристичній галузі» № 10216 від 10.04.2019, Концепція популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі, схваленої Урядом № 739-р від 11.10.2016 тощо. Крім того, в Україні сформовано нормативно-правову базу для діяльності підприємств готельно-ресторанної сфери, співпраці суб'єктів туристичної діяльності з підприємствами транспортних перевезень, безпеки туристів та туристичної діяльності, митних, валютних, медико-санітарних формальностей, страхування життя і здоров'я туристів тощо.

Одночасно, незважаючи на досягнення у процесі формування в Україні нормативно-правової бази у сфері туризму, у цьому процесі ще залишається багато «білих плям». Це вимагає внесення відповідних змін у нормативно-правові акти, які регулюють цю галузь економічної діяльності та прийняття нових законодавчих актів. Так, наразі вимагає вдосконалення законодавча база у сфері обслуговування туристів та виконання зобов'язань туристичних підприємств у разі надання туристичних послуг. Зокрема, вимагає уточнення розмір та умови надання фінансової гарантії туropolераторів та туристичних агенцій за договором туристичного обслуговування, а також час, протягом якого діє ця гарантія, порядок надання цієї гарантії у випадку, коли суб'єкт туристичної діяльності не має відповідного фінансового забезпечення. Існує також необхідність у розробленні нормативно-правових актів, які містили б роз'яснення до функцій страхових компаній у цьому питанні. Крім того, потребує чіткого визначення розмір страхової суми за договором страхування життя і здоров'я людини під час туристичної подорожі, а також договором медичного страхування, що припадає на одну особу. Це стосується також строків виплат цієї суми страховою компанією або банківською установою, яка надає таку гарантію. З іншого боку, існує необхідність у розробленні нормативно-правових актів, які стосуються захисту прав та інтересів туристів за різними видами туризму – екологічного, сімейного, лікувально-оздоровчого, ділового, наукового та інших його видів, оскільки кожен із них має свою специфіку та передбачає відповідні зобов'язання туристичних підприємств. Не менш важливим питанням сьогодні залишається безпека туризму, якість туристичних послуг, підвищення рівня обслуговування у сфері туристичної діяльності, контролю за дотриманням стандартів суб'єктами туристичної діяльності. Вирішення цих проблем вимагає подальшого розвитку сис-

теми стандартизації в Україні та уніфікації міжнародних стандартів туристичної діяльності.

Сьогодні в Україні здійснено певні кроки в цьому напрямі. Зокрема, затверджено національні стандарти у сфері туризму (табл. 1), міждержавні стандарти СНД,

адаптовані до України, що спираються на стандарти ISO та стосуються безпеки споживачів туристичних послуг, вимог до надання послуг у сфері туризму, пов'язаних із ним послуг, послуг у певних видах туризму тощо.

Таблиця 1 – Основні національні стандарти України у сфері туризму [складено авторами на основі [6/]

Назва	Зміст
ДСТУ 4527, 4268, 4269 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення», «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Загальні вимоги», «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Класифікація»	Терміни сертифікації послуг із розміщення (проживання) туристів, класифікації засобів розміщення, суб'єктів які надають послуги з розміщення, зокрема готелів, послуг, які надаються в цих закладах та вимоги до них
ДСТУ 3862-99 «Ресторанне господарство. Терміни та визначення»	Термінологія закладів громадського харчування
ДСТУ 4281:2004 «Заклади ресторанного господарства. Класифікація»	Трактування основних понять ресторанного господарства, класифікація та вимоги до суб'єктів ресторанного бізнесу
ДСТУ 7450:2013 «Туристичні послуги. Знаки туристичні активного туризму. Класифікація, опис і правила застосування»	Система знаків у сфері активного туризму
ДСТУ EN 15565:2016 (EN 15565:2008, IDT) «Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів»	Основні кваліфікаційні та фахові вимоги для роботи гідів
ДСТУ ISO 14785:2016 (ISO 14785:2014, IDT) «Офіси туристичні інформаційні. Туристична інформація щодо послуг із приймання туристів. Вимоги»	Вимоги до якості туристичних послуг інформаційними офісами у сфері туризму
ДСТУ ISO 21101-21103 «Туризм пригодницький. Системи менеджменту безпеки. Вимоги», «Туризм пригодницький. Лідери. Особиста компетентність», «Туризм пригодницький. Інформація для учасників»	Вимоги до безпеки організаторів та управління безпекою інших учасників пригодницького туризму, визначення фахових компетентностей організаторів цього виду туризму
ДСТУ EN 13809:2018 (EN 13809:2003, IDT) «Послуги туристичні. Туристичні агенції та туристичні оператори. Терміни та визначення»	Визначення термінів і понять у сфері надання туристичних послуг
ДСТУ ISO 13810:2016 (ISO 13810:2015, IDT) «Туристичні послуги. Промисловий туризм. Надання послуг»	Вимоги надання туристичних послуг у сфері промислового туризму, перетворення старих промислових об'єктів у туристичні, привертання уваги туристів до об'єктів виробництва та науково-технічної діяльності
ДСТУ ISO 18065:2016 (ISO 18065:2015, IDT) Туризм та пов'язані з ним послуги. Туристичні послуги, що надають на природоохоронних територіях.	Вимоги до надання туристичних послуг на природоохоронних територіях у контексті їх збереження та захисту
ДСТУ ISO 17680:2016 (ISO 17680:2015, IDT) «Туризм та пов'язані з ним послуги. Таласотерапія. Вимоги до послуг»	Вимоги до надання туристичних та пов'язаних із ними послуг у сфері морського навколишнього середовища в контексті концепції таласотерапії

Так, серед стандартів ISO основними є ISO 21902-2021 – ISO 21902-2021 Tourism and related services – Accessible tourism for all – Requirements and recommendations (Туризм і супутні послуги – Доступний туризм для всіх – Вимоги та рекомендації), ISO/TC 228/ANG 1 – Heritage Hotels and Traditional Restaurants (Готелі та традиційні ресторани Heritage), ISO/TC 228/WG 1 – Diving services (Дайвінг-послуги), ISO/TC 228/WG 2 – Health tourism services (Послуги оздоровчого туризму), ISO/TC 228/WG 7 – Adventure tourism (Пригодницький туризм), ISO/TC 228/WG 8 – Yacht harbors (Яхтні гавані), ISO/TC 228/WG 11 – Bare boat charter services, ISO/TC 228/WG 12 – International volunteer tourism (Міжнародний волонтерський туризм), ISO/TC 228/WG 13 – Sustainable tourism (Сталий туризм), ISO/TC 228/WG 14 – Accessible tourism (Доступний туризм) тощо. Розроблення стандартів у сфері туристичної діяльності проводиться також Європейським комітетом зі стандартизації (CEN), нормативно-правові документи якого мають статус міжнародних.

Одночасно з цим стандарти у сфері туризму та зокрема організації туристичної діяльності постійно змінюються й удосконалюються, що пов'язано не тільки з активним розвитком даної сфери економічної

діяльності, але й із сучасними викликами суспільного розвитку на тлі інтернаціоналізації і глобалізації, а також із наслідками пандемії COVID-19, що значно вплинули на туристичну сферу та сферу гостинності. А це відповідно вимагає постійного вдосконалення національних стандартів, адаптації вітчизняних підприємств до нових вимог у сфері стандартизації туристичної діяльності, ліквідації «вузьких місць» у вітчизняному законодавстві, пристосування до нових реалій та сучасних викликів зовнішнього середовища, зниження ризиків у процесі провадження туристичної діяльності в умовах пандемії тощо.

Останнє стало особливо важливим на сучасному етапі розвитку суспільства, оскільки туристична галузь і галузь транспорту найбільше постраждали внаслідок карантинних обмежень і пандемії COVID-19.

Зокрема, за даними Всесвітньої туристичної організації в першому кварталі 2021 р. зниження міжнародних туристичних потоків за прогнозами складе 85 % порівняно з таким же періодом 2019 р., що призведе до втрати приблизно 260 млн міжнародних прибутків, значного збільшення збитків даного сектору економіки. 2020 р. став найгіршим роком в історії туризму у зв'язку з необхідністю обов'язкового тесту-

вання, карантинними обмеженнями, повним закриттям кордонів у деяких країнах [7]. Європейські країни одразу відреагували на негативний вплив пандемії на туризм шляхом стимулювання туристичної галузі, запровадження допомоги на підтримання ліквідності і платоспроможності туркомпаній (Німеччина, Словаччина), на рефінансування галузі туризму, надання безвідсоткових позик для мікропідприємств цієї сфери, а також дотацій великим підприємствам (Польща), призупинення виплат за кредитами до кінця року та зниження відсотку за новими позиками (Угорщина), дозвіл на списання збитків, компенсації для працівників підприємств туристичної галузі (Словаччина) тощо. У податковій сфері знижено податок на прибуток, корпоративний податок на прибуток, податок на торгівлю (Німеччина, Словаччина), відтермінування сплати більшості податків і зборів, введення податкових канікул, спрощення податкової звітності та умов надання позик (Польща). Крім того, призупинено дію законодавства стосовно сплати штрафних санкцій у випадках прострочки сплати цих податків та ін. заходи [7].

В Україні з метою підтримки малого й середнього бізнесу виплачено фінансову допомогу підприємцям у розмірі 8000 грн, запроваджено виплату допомоги з часткового безробіття не лише на період карантину, спричиненого коронавірусом, а й у разі інших захворювань чи введення надзвичайної ситуації на території України. Крім того, підприємці та наймані працівники можуть отримати допомогу з місцевих бюджетів для підтримання своєї поточної діяльності. НБУ рекомендував банкам ввести особливий пільговий період обслуговування кредитів у період дії карантину для населення та бізнесу. Банки можуть здійснити повне або часткове звільнення від сплати кредиту боржників під час карантину з відповідним подовженням позики та капіталізації відсотків. У цей період заборонено застосовувати штрафи й пені за прострочення виплат.

Одночасно слід зазначити, що в умовах економічної й політичної кризи, в якій опинилася Україна з 2014 р., необхідності підтримки стабільності курсу валют і подолання інфляції, збільшення фінансування витрат на оборону та армію, вакцинацію населення й охорону здоров'я, підтримку підприємців, які вимушені були зупинити свою економічну діяльність під час локдауну, у державному та місцевих бюджетах існує значний дефіцит коштів для забезпечення виплат із метою підтримки підприємств туристичної галузі, стимулювання розвитку туризму та фінансування бюджетних програм у цій сфері, а також для податкового стимулювання туристичних підприємств. Водночас слід констатувати, що в Україні основні підприємства туристичної галузі та підприємства, які надають послуги у сфері туризму (розміщення, харчування, транспортування, екскурсійні та інші послуги), увійшли в перелік галузей, які найбільше постраждали внаслідок пандемічних і карантинних обмежень.

ВИСНОВКИ

Так, на сучасному етапі розвитку державне регулювання у сфері туризму повинно бути спрямовано, з одного боку, на збереження, підтримку й розвиток туристичного сектору економіки України в умовах пандемії COVID-19, а з іншого боку, – на зміни в організації туризму та забезпечення безпеки всіх учасників ринку туризму. Це передбачає формування відповідної нормативно-правової бази стандартів і протоколів туристичної діяльності в нових умовах, санітарно-епідеміологічних вимог до обслуговування клієнтів, вимог до роботи готельно-ресторанної сфери, туристичних перевезень, проведення ділових заходів, виставок, екскурсій, супроводження туристів, а також інших форм забезпечення безпеки туристів. З іншого боку, це вимагає створення економічних і правових умов для виживання туристичного бізнесу, адресної підтримки підприємств туристичної галузі, особливо малих і середніх, пошуку нових джерел для податкового стимулювання туристичної індустрії, розвиток внутрішнього туристичного ринку та формування нових форм туристичної діяльності, швидкої адаптації до викликів пандемії, розроблення та реалізації державних програм із метою розвитку лікувального та оздоровчого туризму, що є дуже актуальним з урахуванням наслідків коронавірусної хвороби. Основними засадами економіко-правового регулювання державою туристичної діяльності мають бути:

- відповідність нормативно-правової бази у сфері туризму новим реаліям суспільного життя, формування сприятливого інвестиційного клімату для залучення внутрішніх та зовнішніх інвестиційних вкладень у рекреаційну сферу;
- економічний і правовий захист інтересів як постачальників, так і споживачів туристичних послуг;
- забезпечення високої якості туристичних послуг;
- відповідальності за невиконання (неналежне виконання) зобов'язань у процесі надання послуг суб'єктами туристичної діяльності, зокрема стосовно фінансової відповідальності суб'єктів, які надають туристичні послуги;
- відповідності якості туристичного продукту державним та міжнародним екологічним, економічним та соціальним нормам і стандартам, що підтверджується результатами проведених експертиз, сертифікатами й ліцензіями;
- формування економічних умов, які сприяють розвитку туристичної діяльності в Україні;
- створення рівних і конкурентних умов для всіх суб'єктів туристичної галузі та дотримання антимонопольного законодавства в цій сфері.

Державна політика у сфері розвитку туризму має бути спрямована на створення сприятливого середовища для взаємодії суб'єктів туристичної діяльності, а також на захист інтересів кожного учасника економічних відносин у сфері туризму.

Список використаних джерел

1. Семенова М.В. Господарсько-правове регулювання туристичної діяльності: монографія. Харків: Оберіг, 2019. 196 с.
2. Державне регулювання туристичної галузі України: монографія / С.М. Домбровська та ін. Х.: НУЦЗУ, 2016. 196 с.
3. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні: монографія / О.А. Мельниченко, В.О. Шведун. Харків: НУЦЗУ, 2017. 153 с.

4. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі: колективна монографія / за ред. Л.Ю. Матвійчук. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2019. 320 с.
5. Король О.Д. Міжнародні туристичні потоки: суспільно-географічні аспекти формування та геопросторовий розподіл. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2018. 512 с.
6. Галузеві стандарти. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/MoreDetails?lang=uk-UA&id=ecfd6c5a-1760-4d8d-a931-3a63f64e2310&title=GaluzeviStandarti>
7. Tourism Policy Responses to the coronavirus (COVID-19) / OECD. 2020. URL: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/tourism-policy-responses-to-the-coronavirus-covid-19-6466aa20/>

References

1. Semenova M.V. Economic and legal regulation of tourism: monograph. Kharkiv, 2019. 196 p. [in Ukrainian].
2. State regulation of the tourist industry of Ukraine: monograph / S.M. Dombrovska et.al. Kharkiv, 2016. 196 p. [in Ukrainian].
3. Peculiarities of tourism industry development in Ukraine: monograph / O.A. Melnychenko, V.O. Shvedun. Kharkiv, 2017. 153 p. [in Ukrainian].
4. Prospects for tourism development in Ukraine and the world: management, technology, models: a collective monograph / ed. L.Yu. Matviichuk. Lutsk: IVV Lutskoho NTU, 2019. 320 p. [in Ukrainian].
5. Korol O.D. International tourist flows: socio-geographical aspects of formation and geospatial distribution. Chernivtsi, 2018. 512 p. [in Ukrainian].
6. Industry standards. Ministry of Economy of Ukraine. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/MoreDetails?lang=uk-UA&id=ecfd6c5a-1760-4d8d-a931-3a63f64e2310&title=GaluzeviStandarti> [in Ukrainian].
7. Tourism Policy Responses to the coronavirus (COVID-19) / OECD. 2020. URL: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/tourism-policy-responses-to-the-coronavirus-covid-19-6466aa20/>

Viktoriia SMIESOVA

Doctor of Economics, Professor, Dnipro University of Technology

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0444-4659>

e-mail: smesova_vl@ukr.net

Halyna MIASOID

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Alfred Nobel University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7781-7535>

e-mail: galyna.miasoid@duan.edu.ua

Tetiana LEZHNEVA

PhD in Legal Sciences, Associate Professor, Dnipro Humanitarian University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7823-9132>

e-mail: k0979166393@gmail.com

ECONOMIC AND LEGAL ASPECTS OF THE ORGANIZATION OF TOURIST ACTIVITY IN UKRAINE

Introduction. At the present stage of development, it is very important to form a favourable economic and legal environment for the interaction of subjects of tourism activity and the protection of the interests of each participant in economic relations in the field of tourism. The solution to these problems is also relevant in connection with the strengthening of globalization trends, the need to form effective mechanisms for the functioning of the economy against the backdrop of the COVID-19 pandemic.

The purpose of the paper is to identify topical problems of legal support for tourism and the activities of tourist enterprises, substantiate the economic aspects of organizing the tourism at the present stage of development of society as the basis for the development of international economic relations in Ukraine.

Results. The paper substantiates the main problems of legal support of tourism and the activities of enterprises in the tourism industry. Analyzed the international and domestic legal framework in the field of tourism. The current international and national standards in the field of tourism in Ukraine have been substantiated. The paper notes that Ukraine has developed normative legal acts that regulate the basic principles of organizing and implementing tourism activities, the development of tourism as a promising area of international economic relations. However, there is a need to develop legislation that would guarantee the fulfilment of the obligations of tourism enterprises in the provision of tourism services. Also, the procedure for providing this guarantee in the event that the subject of tourist activity does not have appropriate financial support has not been determined. The economic and legal problems of ensuring the functioning of the tourism industry in the context of the Covid-19 pandemic are identified.

Conclusion. Measures of state regulation and stimulation of tourism activities, changes in legislation taking into account the new realities of public life, as well as taking into account the experience of European countries in supporting the tourism sector in pandemic conditions are proposed.

Keywords: organization of tourism, regulation of tourist activity, legislation in the field of tourism, standardization in the field of tourism, tourism

Дарина Сергіївна **ОСПЧУК**

аспірантка, Державний університет "Житомирська політехніка"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7926-3935>e-mail: osipchuk_dasha@ukr.net**ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА ТА ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЗА МСФЗ**

У статті досліджено проблеми формування облікової політики операцій із державною допомогою. Дослідження показує, що ефективно сформована облікова політика дозволяє отримати достовірні та якісні показники у фінансовій звітності. У статті розглянуто позиції науковців, стосовно проблем формування облікової політики за МСФЗ. Висвітлено їх основні думки та надано їм критичну оцінку. За результатами дослідження встановлено, що облікова політика операцій із державною допомогою не обмежена лише стандартом МСБО 20, а є складною системою взаємопов'язаних стандартів. Виділено основні елементи облікової політики операцій із державною допомогою згідно зі МСБО 20. Висвітлено порядок розкриття інформації про суттєві облікові політики в примітках до фінансової звітності.

Ключові слова: облікова політика, МСФЗ, державна допомога

ВСТУП

Вибір облікової політики підприємства є важливим етапом у процесі організації бухгалтерського обліку. Облікова політика у своїй суті є набором правил та процедур, якими регламентується процес відображення об'єктів облікової політики у системі бухгалтерського обліку та звітності. Ефективно сформована облікова політика дозволяє отримати достовірні та якісні показники у звітності та дозволяє користувачам повною мірою оцінити результативність підприємства та його рентабельність. Питання облікової політики завжди було предметом дискусій багатьох науковців, оскільки це не лише простий набір правил, але й інструмент впливу на результати діяльності суб'єкта господарювання, хоча й опосередковано. Тому розуміння дії такого інструменту допоможе правильно сформувати облікову політику та використовувати її на благо підприємства.

Проблеми формування облікової політики за МСФЗ знаходили своє відображення у працях багатьох науковців. Розглянемо позиції деяких із них.

К.В. Безверхий у своєму дослідженні розглядає проблеми розробки моделі облікової політики за МСФЗ. Вважає, що основними проблемами у формуванні облікової політики є: «недостатнє розкриття організаційних, технічних та методичних аспектів; неврахування суб'єктами господарювання їх галузевих особливостей; нерозгляд облікової політики як інструменту управління. Наголошує на тому, що вибір облікової політики за МСФЗ має велике значення для підготовки фінансової звітності» [2]. Погоджуємося з думкою автора, оскільки від якісного складання облікової політики залежить і якість самої фінансової звітності. У дослідженні Т.О. Каменської також розглядається питання важливості якісного формування облікової політики для цілей складання звітності, що підтверджує думку К.В. Безверхого. Окрім того, науковець інформує, що дані наведені в обліковій політиці дозволять зовнішнім користувачам краще зрозуміти ідеологію бізнесу. Автор зазначає, що систематизація принципів, правил облікової практики в одному документі є важливим елементом, що буде сприяти покращенню якості підготовки звітності, підвищенню культури об-

роблення облікової інформації, буде служити важливим елементом у ході підготовки приміток до звітності, а також дозволить зовнішнім (наприклад, аудиторам) і внутрішнім (наприклад, керівництву компанії) користувачам краще зрозуміти принципи, правила підготовки звітності за МСФЗ в окремо взятій компанії (або у групі компаній) [5]. У продовження думки, стосовно кращого розуміння зовнішніми користувачами звітності підприємства та його принципів діяльності, О.В. Карпачова розглядає облікову політику за МСФЗ зі сторони аудитора та називає її одним із ключових елементів інформаційного забезпечення аудиту. Автор вважає, що аналіз облікової політики надасть аудиту можливість скласти досить повне уявлення про господарську діяльність підприємства і правильність складання фінансової звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів. Аудитор також повинен перевірити не тільки відповідність відображення господарських операцій відповідно до облікової політики, а ще й правильність складання самої облікової політики відповідно до міжнародних стандартів [6]. Підтримуємо дану позицію, оскільки аудиту у процесі здійснення перевірки звітності суб'єкта господарювання необхідно ідентифікувати та оцінити ризики суттєвих викривлень через розуміння цього суб'єкта та його середовища. Крім того, якщо об'єктом аудиторської перевірки виступає фінансова звітність підприємства, то необхідним є дослідження методологічної бази на основі якої вона сформована, тобто облікової політики. У дослідженні В.Г. Корчагіної облікова політика розглядається як один з інструментів управління. Про це також наголошував і К.В. Безверхий, що проблемою багатьох суб'єктів господарювання є саме не розгляд облікової політики у такому значенні. Автор вважає, що у розробленні облікової політики ключовим моментом повинна бути оцінка її результативності для суб'єкта господарювання, що дозволяє формувати достовірну інформацію. Серед критеріїв оцінювання доречно обрати ефективність, узгодженість її складових з економічним потенціалом, допустимість рівня ризику [7]. Підтримуємо цю позицію, оскільки через облікову політику можна опосередковано чинити вплив на результати діяль-

ності. Про вплив облікової політики на результативні показники фінансової звітності говорить і Я. Шеверя: «варіативність методів ведення бухгалтерського обліку впливає на результативні показники фінансової звітності, такі як валовий і чистий прибуток, витрати, собівартість, вартість активів підприємства тощо» [15]. На підтримку інших авторів, що наголошують на правильності формування облікової політики для цілей складання фінансової звітності, виступає й Т.Г. Маренич. Автор вважає, що грамотно обрані елементи облікової політики допоможуть зробити облік «прозорим», зменшити кількість можливих помилок та штрафних санкцій, одержати найбільш корисну інформацію, яка дійсно необхідна користувачам для прийняття правильних висновків про діяльність підприємства та порівняння показників фінансових звітів із показниками інших підприємств [8]. Окрім того, автор виділяє основні положення, які можуть бути впроваджені у формуванні облікової політики підприємства.

О.М. Брадул, М.О. Юнацький у своїй роботі досліджують питання формування приміток до фінансової звітності за МСФЗ. Автори зазначають, що у прийнятті рішення про розкриття певної облікової політики слід враховувати характер діяльності підприємства та очікування такого розкриття користувачами звітів. Водночас науковці рекомендують наступну послідовність подання інформації у примітках до фінансових звітів: 1) вказівки на відповідність звітності вимогам міжнародних стандартів фінансової звітності; 2) виклад застосованих істотних облікових політик; 3) пояснювальна інформація до статей, наведених безпосередньо у фінансових звітах; 4) інші розкриття [3]. Також варто зазначити, що автори у своїй праці наголошують на розкритті інформації і про державні гранти на рівні з іншими широко поширеними об'єктами обліку. У праці С.Р. Яцишина повідомляється, що зазначення облікової політики – невід'ємна частина фінансової звітності, складеної за міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), і без надання цієї інформації пакет такої звітності вважається неповним [17]. Не підтримуємо думку автора, оскільки пакет звітності містить фінансові звіти та примітки до них. Інформація в примітках за МСФЗ уже охоплює розкриття суттєвих облікових політик, що дозволяє зовнішнім користувачам зрозуміти показники фінансових звітів суб'єкта господарювання та оцінити стан справ у достатньою мірою. Тому дублювати таку інформацію вважаємо недоцільним. Надання облікової політики разом із пакетом фінансової звітності є можливим лише в разі перевірок, в яких об'єктом виступає фінансова звітність. Тоді для розуміння методологічної основи її складання – це є доцільним. Крім того, облікову політику за МСФЗ ми не розглядаємо як конкретний наказ установленої форми, що ми уявляємо у розумінні національних стандартів та Методичних рекомендацій № 635. Це абсолютно інший підхід до формування, який буде цілком унікальним для кожного суб'єкта господарювання. Також автор дослідив систему стандартів та зазначив пункти, які доцільно описати в обліковій політиці. Стосовно МСБО 20, Яцишин вважає необхідним зазначення таких: п. 7 (стосовно умов визнання державних грантів), п. 12 (стосовно визнання державних грантів), п. 23

(стосовно немонетарної державної допомоги та її оцінки), п.26 (стосовно методу подання інформації про гранти пов'язані з активами). Ми вважаємо, що стосовно державної допомоги необхідно розкривати значно більше інформації, ніж рекомендує автор, оскільки втрачається необхідні дані для більш повного розуміння, що й буде надалі розкриватися в нашому дослідженні. Водночас О.П. Атамас вважає, що під час переходу вітчизняних підприємств до МСФЗ, необхідно звернути увагу на обов'язковість та загальні відмінності складання наказу про облікову політику і його структуру [1]. Підприємства, які звітують за МСФЗ, не зобов'язані розробляти й затверджувати окремо наказ про облікову політику, але складання такого документу й не заборонено. На думку автора, структура наказу про облікову політику, складеного за МСФЗ може значно відрізнятись від структури, визначеної Методичними рекомендаціями № 635. Погоджуємося з думкою науковця стосовно відмінності структури облікової політики за МСФЗ та за П(С)БО, однак не підтримуємо його позицію стосовно виразу «наказ про облікову політику за МСФЗ», оскільки філософія міжнародних стандартів не передбачає створення облікової політики як «наказу». У дослідженні Б. Обрадовіч зазначено, що правильно підібрана облікова політика та справедливі бухгалтерські оцінки мають першочергове значення для актуальності та надійності фінансової звітності та її порівнянності з фінансовою звітністю інших періодів та інших суб'єктів господарювання [18]. Також у своєму дослідженні автор наголошує на необхідності чіткого розуміння та розмежування змін до облікової політики та змін в облікових оцінках. Погоджуємося з думкою науковця, оскільки від правильності оцінки залежить і достовірність кінцевого показника у звітності.

Дослідження наукових публікацій серед авторів дозволило сформулювати думку, що більшість із них приділяє увагу найбільш поширеним об'єктам облікової політики (основні засоби, запаси тощо) або обліковій політиці загалом. Ми вважаємо, що важливим є всебічне дослідження кожного з об'єктів облікової політики, зокрема, у нашому випадку – державної допомоги. Загальна облікова політика суб'єкта господарювання є сукупністю облікових політик, стосовно кожного з її об'єктів, тому повне розуміння суті об'єкта, необхідних положень в обліковій політиці стосовно нього, дозволить зробити облікову політику підприємства ефективною та якісною, що, зі свого боку, забезпечить достовірність та повність інформації наведеної у фінансових звітах суб'єкта господарювання.

МЕТА роботи – здійснити аналіз системи стандартів, що здійснюють вплив на формування облікової політики операцій із державною допомогою; визначати ключові положення, що необхідні для їх відображення в обліковій політиці для операцій із державною допомогою.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

З використанням загально-логічного методу порівняння здійснено дослідження наукових праць вчених, що приділяли увагу проблематиці формування облікової політики за МСФЗ; виявлено як схожість, так і відмінність у підходах до розуміння процесу скла-

дання облікової політики підприємства з використанням МСФЗ.

За допомогою методу аналізу було досліджено складові облікової політики операцій із державною допомогою за МСФЗ. Виявлено її ключові елементи, особливості та взаємопов'язаність з іншими об'єктами обліку.

Використання методу синтезу дозволило узагальнити основні результати дослідження, сформувати єдиний підхід до розгляду облікової політики операцій із державною допомогою за МСФЗ та надати рекомендації з її формування.

РЕЗУЛЬТАТИ

Облікова політика є вагомим інструментом в організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Ефективно сформована облікова політика дозволяє не лише правильно відображати господарські операції у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, а й чинити позитивний вплив на результати діяльності суб'єкта господарювання, робити звітність більш прозорою та порівняною.

Процес складання облікової політики за МСФЗ регулюється МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки».

У розумінні МСБО 8: «Облікові політики – конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності» [10]. Облікова політика, складена за МСФЗ, дозволяє сформувати фінансову звітність, яка міститиме доречну та достовірну інформацію про фінансовий стан справ на підприємстві.

Якщо за якимось об'єктом бухгалтерського обліку існує окремий стандарт, необхідно застосовувати вимоги такого стандарту у формуванні облікової політики для такого об'єкта. У разі відсутності окремого МСФЗ виникає необхідність застосування професійного судження управлінського персоналу з метою розроблення таких положень облікової політики, які б дозволили навести доречну та достовірну інформацію. Тобто вони мають: 1) реально показувати фінансовий стан суб'єкта господарювання, його результати діяльності та грошові потоки; 2) виходити з відображення економічної сутності операції; 3) бути вільними від упереджень; 4) не завищувати доходи та не занижувати витрати; 5) бути повними. Водночас судження управлінського персоналу у такому випадку мають базуватися на: 1) вимогах МСФЗ, в яких йде мова про подібні операції, тобто застосовувати принцип аналогії; 2) концептуальній основі фінансової звітності для визначення критеріїв визнання та оцінки активів і зобов'язань, доходів і витрат.

Важливість вибору облікової політики доводить і МСБО 1 «Подання фінансової звітності», у якому зазначається необхідність розкриття у примітках інформації про прийняті суб'єктом господарювання облікові політики, оскільки це дозволяє користувачам оцінити вплив відображених операцій у звітності на фінансовий стан підприємства. Параграф 117 МСБО 1 наголошує, що суб'єкт господарювання повинен розкривати у стислому викладі суттєвих облікових політик: а) основу (або основи) оцінки, застосовані у складанні

фінансової звітності; б) інші застосовані облікові політики, що є доречними для розуміння фінансової звітності [13].

Розкриття інформації про конкретні облікові політики є особливо корисним для користувачів, якщо ці політики вибрані з альтернатив, дозволених МСФЗ. Деякі МСФЗ окремо вимагають розкриття інформації про певні облікові політики, включаючи вибір, зроблений управлінським персоналом із різних дозволених ними методик.

Розкриття інформації про певну облікову політику здійснюється з урахуванням суджень управлінського персоналу, у частині її необхідності для розуміння відображених операцій та подій, що подані у фінансовій звітності. У МСБО 1 зазначається, що розкриття інформації про певні облікові політики є досить корисним, коли такі політики є обраними з-поміж альтернативних варіантів, які визначаються МСФЗ. Окрім того, деякі стандарти окремо вимагають розкривати аспекти облікових політик щодо їх об'єктів у примітках. До того ж необхідним є розкриття даних про судження, які застосувалися управлінським персоналом у виборі альтернативних варіантів та формуванні облікових політик, а також тих, що чинять суттєвий вплив на сумові вирази у звітності.

Отже, якщо застосовувати вимоги МСБО 1 до розкриття інформації про прийняті облікові політики до облікової політики державної допомоги, то надаватимуться дані: 1) визначені до розкриття згідно з МСБО 20; 2) судження управлінського персоналу, які використовувалися у виборі з альтернативних варіантів відображення операцій із державною допомогою.

Зазвичай облікова політика є довготерміновим набором правил для відображення тих чи інших операцій у бухгалтерському обліку, щоб не порушувати принцип порівняльності фінансової звітності. Проте, МСФЗ все ж розглядають випадки можливої зміни облікової політики: 1) коли це вимагається самими МСФЗ; 2) коли зміна облікової політики допоможе більш достовірно та доречніше подавати інформацію користувачам про господарські операції та їх вплив на результати діяльності суб'єкта господарювання.

Якщо зміна облікової політики спричинена зміною положень в окремому МСФЗ, яка є наслідком першого застосування МСФЗ, то такі зміни застосовуються відповідно до положень перехідного періоду (за їх наявності). У випадку зміни облікової політики, що не є наслідком першого застосування МСФЗ та не містить перехідних положень або є добровільною зміною в обліковій політиці, то така зміна застосовується ретроспективно.

Суть ретроспективного застосування полягає у коригування залишків компонентів власного капіталу на початок періоду, на який ця зміна впливає, за найперший поданий попередній період, а також коригувати інші порівнювані суми, інформація про які розкрита за кожний поданий попередній період, так наче нова облікова політика застосовувалася завжди [10].

Однак існують випадки, коли зміну неможливо застосувати ретроспективно – у разі неможливості визначення впливу на конкретний період або кумулятивного впливу зміни. Якщо неможливо визначити вплив за попередні подані періоди, то необхідно

застосувати ретроспективне застосування на початок найпершого періоду, стосовно якого воно є можливим та який може бути поточним періодом. Проте може виникнути ситуація, коли на початок поточного періоду неможливо визначити кумулятивний вплив до всіх попередніх періодів зміни. У такому випадку МСБО 8 вказує: «якщо на початку поточного періоду неможливо визначити кумулятивний вплив застосування нової облікової політики до всіх попередніх періодів, то суб'єкт господарювання має коригувати порівняльну інформацію та застосовувати нову облікову політику перспективно з найбільш ранньої можливої дати» [10].

Досліджуючи наукові публікації ми виявили, що деякі автори у своїх дослідженнях розглядають облікову політику за МСФЗ як обов'язковий уніфікований документ – наказ чи положення, однак такий підхід є не зовсім коректним. Сутність МСФЗ – це рекомендації, роздуми над розкриттям фінансової інформації користувачам так, щоб це надавало їм корисну, достовірну та якісну інформацію для їх потреб. Філософія МСФЗ наділяє облікову політику довільним та рекомендаційним характером, а управлінський персонал спираючись на свої судження вже приймає рішення як подавати інформацію про той чи інший об'єкт обліку виходячи з альтернатив, наведених у стандартах.

МСФЗ необхідно розглядати не з погляду «взірця», «еталону» дій, «стандарту» як чогось обов'язкового чи заборони для порушення. МСФЗ – це набір правил, методик, які зібрані за результатами багаторічної практики бухгалтерів та аудиторів, що дозволяють зробити інформацію у фінансових звітах якомога кориснішою для користувача. МСФЗ надають бухгалтерам право вибору не лише зі змісту самих стандартів, але й із сутності Концептуальної основи, і навіть із власних професійних суджень. Головне, щоб це не порушило основоположних принципів та не вводило в оману.

Таку тенденцію можна підтвердити і шляхом дослідження фінансової звітності суб'єктів господарювання, що складають звітність за МСФЗ. Ми виявили, що серед обраних підприємств облікова політика містить короткі замітки про той чи інший об'єкт. Усе досить просто, лаконічно та зрозуміло для користувача. Наприклад, облікова політика щодо операцій із державною допомогою на ПрАТ «Ушицький комбінат будівельних матеріалів» розкриває зміст операції так: *«Державні субсидії визнаються, якщо існує обґрунтована впевненість у тому, що вони будуть отримані і всі пов'язані з ними умови будуть виконані. Якщо субсидія видана з метою фінансування окремих витрат, вона визнається Підприємством у складі доходу на систематичній основі, у тому ж періоді, у якому списуються витрати, які субсидія компенсує. Якщо субсидія видана з метою фінансування активу, то вона визнається в якості доходу рівними частками, протягом очікуваного терміну корисного використання»*. Отже, управлінський персонал підприємства повідомляє, як буде відображена отримана державна допомога та серед яких елементів фінансової звітності можна буде побачити її вплив. А операції з державною допомогою згідно з обліковою політикою ПАТ «Житомирський маслозавод» розглядаються так: *«Отримані державні гранти, субсидії – це допомога держави у формі*

передачі ресурсів суб'єкту господарювання в обмін на минуле або на майбутнє дотримання певних умов, що пов'язані з операційною діяльністю суб'єкта господарювання. Компанія визнає у своїй фінансовій звітності державні гранти та дотації, лише за наявності обґрунтованої впевненості дотримання умов їх отримання та того, що такі гранти чи дотації будуть отримані. Державні субсидії, пов'язані з активами, зокрема немонетарні субсидії за справедливою вартістю, представлені у звіті про фінансовий стан як доходи майбутніх періодів, що визнаються у звіті про сукупний дохід на систематичній основі протягом строку корисного використання відповідного активу». У даному випадку ми бачимо визначення сутності самого об'єкту, його умови визнання, які збігаються з положеннями МСБО 20, оцінку, а також методику визнання у звітності.

Аналізуючи МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу», що визначає особливості бухгалтерського обліку та розкриття інформації про державну допомогу, можна виділити такі об'єкти облікової політики:

1) умови визнання державної допомоги;

2) методи обліку державних грантів. Стандарт виділяє два методи обліку: метод капіталу та метод доходу. Метод капіталу передбачає відображення державної допомоги поза прибутком або збитком, а метод доходу – у складі прибутків або збитків. Тому в обліковій політиці підприємства має бути зазначено, до яких видів та/або форм державної допомоги буде застосовуватися той чи інший метод, або обрання конкретного одного методу для всіх видів та форм державної допомоги;

3) розкриття інформації про можливі види та форми державної допомоги, що можуть бути на підприємстві. МСБО 20 визначає такі види: гранти, пов'язані з активами, та гранти, пов'язані з доходами. Суб'єкт господарювання може прописувати й інші види державної допомоги залежно від специфіки діяльності, а також зазначати можливі методи обліку для кожної з категорій;

4) порядок визнання умовних активів та умовних зобов'язань, які можуть виникати під час визнання державної допомоги. Існуюча невизначеність з отримання державної допомоги, може породжувати такі специфічні активи та зобов'язання як умовні. Суть умовних активів та зобов'язань полягає в тому, що вони не визнаються у фінансовій звітності доти доки відбудеться або не відбудеться низка подій, що дадуть змогу достовірно оцінити такі об'єкти. Відповідно до цього моменту такі активи та зобов'язання відображаються лише у примітках фінансової звітності;

5) визначення методів подання інформації про державні гранти, що пов'язані з активами. Згідно з МСБО 20 існують два методи їх відображення: перший метод передбачає відображення гранту як доходу майбутніх періодів, який визнаватиметься на систематичній основі у прибутку або збитку протягом строку корисного використання активу; другий метод передбачає вираховування державного гранту з балансової вартості активу, якщо ж такий актив протягом строку його корисної експлуатації підлягає амортизації, то грант визнається в прибутку або збитку як зменшення амортизаційних

витрат протягом строку експлуатації активу. Придбання активів та отримання пов'язаних із ними грантів часто розкривають як окремі статті у Звіті про рух грошових коштів;

б) визначення методів подання інформації про державні гранти, пов'язані з доходами. Згідно з першим методом отримана державна допомога відображається як частина прибутку або збитку окремо або під загальним заголовком у Звіті про сукупні доходи. Другий метод передбачає вирахування допомоги зі складу витрат, на відшкодування яких була спрямована така допомога. Як правило, є доречним розкриття інформації про вплив гранту на будь-яку статтю доходу або витрат, який вимагається розкривати окремо, є як правило доречним;

7) порядок розкриття інформації про державну допомогу у примітках до фінансової звітності. Міжнародний стандарт обліку 20 вимагає розкривати інформацію про облікову політику прийняту для державної допомоги, її характер та обсяги, із зазначенням інших форм державної допомоги від яких суб'єкт господарювання має пряму вигоду, а також невиконані умови та інші зобов'язання, які породжені визнанням державної допомоги [11].

Окрім того, в обліковій політиці операцій із державною допомогою, суб'єкт господарювання може наводити таку інформацію, як порядок оцінювання операцій; порядок документального оформлення; рахунки, на яких відбуватиметься відображення операцій із державною допомогою; порядок розкриття інформації про отримані суми державної підтримки у фінансовій звітності (окремим рядком чи згорнуто); інша інформація, яку суб'єкт господарювання вважає доречною для розкриття.

Розгляд МСБО 20 дозволив звернути увагу на відсутність окремого розділу, який стосувався б детального оцінювання операцій із державною допомогою. Це можна пояснити тим, що державна допомога може бути отримана у різних формах, що передбачатиме підхід до оцінювання згідно з тим стандартом, під дію якого підпадає той чи інший об'єкт. Наприклад, державна допомога, отримана у вигляді необоротних активів, потребуватиме застосування МСБО 16 «Основні засоби». Державні гранти отримані в монетарній формі оцінюються еквівалентно їх сумі, однак існують й інші категорії підтримки, що потребують достовірного оцінювання. Якщо говорити про позики за ставкою відсотка нижче ринкової, то застосовуються вимоги МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», а немонетарні гранти оцінюються за справедливою вартістю. Якщо мова йде про справедливую вартість, то постає питання про механізм її визначення. Це питання належить до сфери застосування МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості». Це означає, що коли ми говоримо про оцінювання немонетарних державних грантів, то в силу вступає МСФЗ 13, за допомогою якого буде сформований механізм оцінювання немонетарної державної допомоги. Це може бути також виокремлено в окремий підрозділ у розділі оцінювання державної допомоги «Механізм оцінки немонетарної державної допомоги за справедливою вартістю». МСФЗ 13 вимагає розкриття методів оцінювання вартості та даних, які використовувалися для їх

обчислення, а також зазначення інформації про вплив оцінок на прибуток або збиток чи інший сукупний дохід, якщо для їх обчислення використовувалися дані, яких немає у відкритому доступі (3-го рівня). Тобто, якщо перенести вимоги МСФЗ 13 до операцій із державною допомогою, то необхідним є: 1) створення механізму оцінювання справедливої вартості для немонетарної підтримки; 2) розкриття інформації про такі методи; 3) розкриття інформації про дані, які використовувалися для визначення оцінки вартості; 4) подача даних про вплив оцінок на результати діяльності чи інший сукупний дохід, якщо використовувалися закриті дані. Однак у МСБО 20 міститься зауваження, що прийняттю альтернативною оцінкою для немонетарних грантів може бути їх номінальна вартість. Вибір знову ж таки за суб'єктом господарювання.

Також, коли підприємство за своїм видом діяльності є сільськогосподарським і одержана державна підтримка стосується біологічних активів, то виникає необхідність застосування МСБО 41 «Сільське господарство» у частині державних грантів. Тому суб'єкт господарювання, що займається сільськогосподарською діяльністю у розділі «Облікова політика державної допомоги» може зазначати інформацію про державні гранти пов'язані з біологічними активами, їх відображення у фінансовій звітності та розкриття інформації у примітках.

Окрім того, механізм отримання державної допомоги передбачає проходження певних процедур визначених регулятором. Відповідно цей процес може затягнутися від кількох тижнів до кількох місяців. У зв'язку з цим можуть виникнути умовні активи та/або зобов'язання. Відповідно процес подання інформації про активи та зобов'язання такого характеру визначаються МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». Як відомо умовні активи та зобов'язання не визнаються та відображаються лише у примітках до фінансової звітності, оскільки існує невпевненість в отриманні економічних вигід або витраті ресурсів у майбутньому внаслідок настання або ненастання деяких подій.

Як бачимо, облікова політика операцій із державною допомогою не обмежується лише МСБО 20. Це складна система стандартів, пов'язаних спільним об'єктом. Якщо застосування МСБО 1 та МСБО 8 обумовлено загальними засадами формування облікових політик, то використання інших стандартів до конкретного об'єкту облікової політики зумовлене вже іншими факторами: як специфікою діяльності підприємства, так і економічною сутністю пов'язаних чи схожих операцій. Облікова політика може мати різні варіації на різних суб'єктах господарювання, оскільки на її вибір впливають численні фактори: розмір підприємства, вид його економічної діяльності, суб'єкт ведення бухгалтерського обліку, судження, рекомендації зовнішніх законодавчих органів, рівень суттєвості тощо. Однак застосування єдиної методологічної бази МСФЗ робитиме такі звіти порівнянними.

ВИСНОВКИ

Вибір облікової політики є складним та важливим процесом, оскільки потрібно враховувати не лише вимоги стандартів, а й обирати варіанти серед наведе-

них альтернатив на основі суджень, які теж мають базуватися на певних даних та обґрунтовувати вибір суб'єкта господарювання. Дослідження доводить, що необхідно розглядати облікову політику за МСФЗ не як наказ/положення, що розуміється у чітких рамках, а як філософію вибору прийнятих альтернатив та методик ведення обліку для бізнесу.

Розкриття змісту облікової політики за МСФЗ дозволило висвітлити її складові, а також як впливають судження облікового персоналу на неї. Варто зазначити, що формування тексту облікової політики суб'єкта господарювання на основі суджень означає, що такі судження мають бути обґрунтовані та підкріплені беззаперечними фактами, які підтвердили б ефективність такого рішення.

Також важливим є не тільки формування облікової політики підприємства, а й розкриття інформації про неї. Оскільки, надання інформації про методи обліку дозволяє користувачам інформації зрозуміти саму сутність показника у фінансовій звітності.

Встановлено, що операції з державної допомоги можуть спричинити виникнення інших об'єктів в обліку. І це є логічним, оскільки бухгалтерський облік побудований за принципом подвійного запису. І якщо об'єкт облікової політики тягне за собою виникнення інших об'єктів обліку, то необхідно відображати їх

згідно з тими обліковими політиками, які прийняті для цих об'єктів.

Детальний аналіз МСБО 20 допоміг виділити основні його положення, що суб'єкт господарювання може врахувати у формуванні облікової політики операцій із державною допомогою (умови визнання державної допомоги; методи обліку державних грантів; розкриття інформації про можливі види та форми державної допомоги, що можуть бути на підприємстві; порядок визнання умовних активів та умовних зобов'язань, які можуть виникати під час визнання державної допомоги; визначення методів подання інформації про державні гранти, що пов'язані з активами; визначення методів подання інформації державних грантів, що пов'язані з доходами; порядок розкриття інформації про державну допомогу у примітках до фінансової звітності тощо). Однак емпіричне дослідження облікових політик суб'єктів господарювання показує, що вони прагнуть до простоти та лаконічності, що робить їх політики зрозумілими для користувача та не перевантаженими несуттєвою інформацією. Також варто приділяти увагу розкриттю даних про суттєві положення облікової політики, як того вимагає МСФЗ, оскільки це ключ до розуміння фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Атамас О.П. Особливості формування облікової політики при застосуванні МСФЗ. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 20 квітня 2018 р.). Полтава, 2018. С. 14–15.
2. Безверхий К.В. Особливості моделювання облікової політики підприємства за МСФЗ. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/10730> (дата звернення: 07.06.2021).
3. Брадул О.М. Основи облікової політики в розрізі приміток до фінансової звітності за МСФЗ. *ОБЛІК, ЕКОНОМІКА, МЕНЕДЖМЕНТ: наукові нотатки: Міжнародний збірник наукових праць* / відпов. ред. І.Б. Садовська. Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014. Вип. 4. С. 52–57.
4. Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи: МСБО 37 від 01.01.2012р. № 929_051: станом на 01 січня 2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#n2.
5. Каменська Т.О. Формування облікової політики згідно МСФЗ. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. 2015. № 2. С. 72–82. URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/1599/1/13.pdf>.
6. Карпачова О.В. Облікова політика за МСФЗ як інформаційне забезпечення аудитора. *Вісник Університету банківської справи*. 2020. № 2(38). С. 69–73.
7. Корчагіна В.Г. Особливості формування облікової політики відповідно до правил МСФЗ. *Актуальні питання сучасної економічної науки*: зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конференції (присвяченій 100-річчю заснування Полтавського державного аграрного університету) (м. Полтава, 8 грудня 2020 р.). Полтава: ПДАУ, 2020. С. 198–201.
8. Маренич Т.Г. Особливості формування облікової політики. *Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи*: матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (присвяченій пам'яті професора Мазнева Григорія Євтієвича) (м. Харків, 6 квітня 2018 р.). Харків: ХНТУС, 2018. С. 28–32.
9. Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу: МСБО 20 від 01.01.2012р. № 929_041: станом на 01 січня 2012р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_041
10. Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки: МСБО 8 від 01.01.2012 р. № 929_020: станом на 01 січня 2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#n154
11. Осіпчук Д.С. Державна допомога як об'єкт облікової політики: МСФЗ підхід. *Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку*: матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції (присвяченій 20-й річниці створення кафедри аудиту) (м. Київ, 10 грудня 2020 р.). Київ: КНЕУ, 2020.
12. Оцінка справедливої вартості: МСФЗ 13 від 01.01.2013 р. № 929_068: станом на 01 січня 2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_068#Text
13. Подання фінансової звітності: МСБО 1 від 01.01.2012 р. № 929_013: станом на 01 січня 2012р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text
14. Сільське господарство: МСБО 41 від 01.01.2012 р. № 029_027: станом на 01 січня 2012р.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_027#Text
15. Шеверя Я.В. Інтерпретація впливу облікової політики підприємства на фінансову звітність і прийняття рішень. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/24823/1/Шеверя Я.%2C.pdf>
16. Шматова В.О., Якименко-Терещенко Н.В. Вплив змін облікової політики підприємства на фінансову звітність за МСФЗ. *Інфраструктура ринку: електрон. наук.-практ. журн.* URL: [20](http://www.market-

</div>
<div data-bbox=)

infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/117.pdf

17. Яцишин С.П. Облікова політика: розкриття згідно МСФЗ. URL: dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/30030/1/Облікова_політика_розкриття_згідно_МСФЗ.pdf
18. Obradovic B. Accounting policies and changes in accounting estimates. *Revizor*. 2018. Vol. 21 (84). pp. 69–78.
19. Smida – Main page. URL: <https://smida.gov.ua/>

References

1. Atamas O.P. Features of the formation of accounting policies in the application of IFRS. *Current issues and prospects for the development of accounting, analysis and control in a socially-oriented enterprise management system*: materials of the All-Ukrainian scientific-practical conference (Poltava, April 20, 2018). Poltava, 2018. pp. 14–15. (in Ukrainian).
2. Bezverkhyi K.V. Features of modeling the accounting policy of the enterprise according to IFRS. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/10730/07.06.2021/> (in Ukrainian).
3. Bradul O.M. Fundamentals of accounting policies in terms of notes to IFRS financial statements. *ACCOUNTING, ECONOMICS, MANAGEMENT: scientific notes: International collection of scientific papers* / ed. I.B. Sadovska. Lutsk: RVV Lutsk NTU, 2014. Issue 4. pp. 52–57. (in Ukrainian).
4. Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets: IAS 37 from January 1, 2012 № 929_051. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#n2/15.05.2021/ (in Ukrainian).
5. Kamenska T.O. Formation of accounting policies in accordance with IFRS. *Accounting, analysis and audit: problems of theory, methodology, organization*. 2015. № 2. pp. 72–82. URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/1599/1/13.pdf/05.06.2021/> (in Ukrainian).
6. Karpachova O.V. Accounting policy under IFRS as information support of the auditor. *Bulletin of the University of Banking*. 2020. № 2 (38). pp. 69–73. (in Ukrainian).
7. Korchahina V.H. Features of the formation of accounting policies in accordance with IFRS. *Current issues of modern economics*: Coll. Materials of III All-Ukrainian scientific and practical Conference (dedicated to the 100th anniversary of the Poltava State Agrarian University) (Poltava, December 8, 2020). Poltava: PDAU, 2020. pp. 198–201. (in Ukrainian).
8. Marenych T.H. Features of accounting policy formation. Market transformation of the economy: state, problems, prospects: materials of the IX International scientific-practical conference (dedicated to the memory of Professor Mazniev Hryhorii Yevtiiovych) (Kharkiv, April 6, 2018). Kharkiv: KhNTUS, 2018. pp. 28–32. (in Ukrainian).
9. Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance: IAS 20 from January 1, 2012, № 929_041. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_041/15.05.2021/ (in Ukrainian).
10. Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors: IAS 8 from January 1, 2012, № 929_020. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020#n154/17.05.2021/ (in Ukrainian).
11. Osipchuk D.S. Government assistance as an object of accounting policy: IFRS approach. *Accounting, analysis, audit and taxation: a modern paradigm in terms of sustainable development*: materials of the VI International Scientific and Practical Conference (dedicated to the 20th anniversary of the Department of Audit) (Kyiv, December 10, 2020). Kyiv: KNEU, 2020. (in Ukrainian).
12. Fair Value Measurement: IFRS 13 from January 1, 2013, № 929_068. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_068#Text/22.05.2021/ (in Ukrainian).
13. Presentation of Financial Statements: IAS 1 from January 1, 2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text/17.05.2021/ (in Ukrainian).
14. Agriculture: IFRS 41 from January 1, 2012, № 029_027. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_027#Text/22.05.2021/ (in Ukrainian).
15. Sheveria Ya.V. Interpretation of the impact of enterprise accounting policies on financial reporting and decision making. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/24823/1/Шевєрія_Я.%2C.pdf
16. Shmatova V.O., Yakymenko-Tereshchenko N.V. The impact of changes in the entity's accounting policies on IFRS financial statements. *Market infrastructure: electronic scientific-practical journal*. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/117.pdf/08.06.2021/ (in Ukrainian).
17. Yatsyshyn S.R. Accounting policies: IFRS disclosures. URL: dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/30030/1/Облікова_політика_розкриття_згідно_МСФЗ.pdf (in Ukrainian).
18. Obradovic B. Accounting policies and changes in accounting estimates. *Revizor*. 2018. Vol. 21 (84). pp. 69–78.
19. Smida – Main page. URL: <https://smida.gov.ua/>

Daryna OSIPCHUK

postgraduate student, State University "Zhytomyr Polytechnic"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7926-3935>

e-mail: osipchuk_dasha@ukr.net

STATE AID AND IFRS ACCOUNTING POLICY

Introduction. This paper establishes that accounting policy is an important step in the organization of accounting. The paper shows that an effective accounting policy allows forming reliable and high-quality indicators in the financial statements. This study examines the main ideas by scholars on problems of IFRS accounting policy. Also, the paper gives a critical assessment their main positions.

The purpose of the paper is to analyze the system of accounting standards for formation state aid accounting policy.

Results. The study shows that the state aid transactions accounting policy is a complex system of interrelated standards. Firstly, the article examines the impact of international accounting standards on the formation of accounting policies in general. Secondly, research shows that other standards also have a partial impact. Also, disclosing of significant accounting policies allows bettering understanding the methodological basis of financial reporting. Moreover, business entities adhere to the principle of conciseness in the formation of accounting policies. Finally, the article highlights the main elements of the State aid transactions accounting policy in accordance with IAS 20: recognition of state aid; methods of accounting for state grants; types and forms of state aid; recognition of contingent assets and contingent liabilities at the recognition of state aid; methods of presenting information on government grants related to assets and government grants related to income; disclosure of information in the notes to the financial statements.

Conclusion. Accounting policy is based on standards and judgments of management, which are proved by significant facts. Therefore, IFRS accounting policies should be viewed as a philosophy of choosing alternatives and accounting methods for business.

Keywords: accounting policy, IFRS, state aid

ДАЙДЖЕСТ змін у законодавстві

DIGEST of changes in legislation

Держава реалізує плани зі стимулювання розвитку галузі екологічного транспорту в Україні та його популяризацію

З 01.01.2022 р. набирає чинності Закон України від 15.07.2021 № 1661-ІХ, яким передбачено звільнення від оподаткування ввізним митом товарів, що ввозяться на митну територію України підприємствами, які мають, створюють або модернізують виробничі потужності для промислового виробництва транспортних засобів. У вищевказаному законі визначено коди відповідних товарів, визначених на основі Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, які звільняються від оподаткування ввізним митом. Водночас у законі визначено, що зазначені товари звільняються від оподаткування ввізним митом, якщо вони ввозяться підприємствами, визначеними цим законом для спеціального цільового використання, зокрема для власного виробництва транспортних засобів, оснащених виключно електричними двигунами (одним чи декількома), що класифікуються в товарній позиції 8603 (тільки самохідні вагони трамвайні та вагони метро), товарній підпозиції 8701 20, товарних позиціях 8702 – 8705 згідно з УКТ ЗЕД.

Набув чинності Закон України від 03.12.2020 № 1054-ІХ «Про внутрішній водний транспорт»

У вказаному законі визначено правові, економічні та організаційні засади функціонування внутрішнього водного транспорту. Норми вказаного закону спрямовано на створення сприятливих умов для розвитку вказаного виду транспорту, задоволення потреб громадян у доступних, якісних та безпечних перевезеннях. У ст. 4 наведеного закону деталізовані основні напрями державної політики у сфері внутрішнього водного транспорту, які відповідають ст. 10 Господарського кодексу України. У Законі України від 03.12.2020 № 1054-ІХ також визначено галузеві принципи організації функціонування та розвитку внутрішнього водного транспорту, серед яких забезпечення балансу інтересів держави, інвесторів, органів місцевого самоврядування, споживачів транспортних послуг, суб'єктів господарювання у сфері внутрішнього водного транспорту незалежно від форми власності.

З 01.01.2022 р. набув чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні»

Головною метою законопроекту є формування в Україні передової цифрової економіки протягом найближчих років та зростання частки високотехнологічних продуктів та послуг у загальному ВВП країни до 10 %. Законопроект спрямований на надання податкових стимулів ІТ індустрії, разом із проектом Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні», встановлюючи комплексну систему

заходів, необхідну для розвитку цифрової економіки в Україні. Вказаним законом запроваджується спеціальний режим оподаткування резидентів Дія Сіті – ІТ компаній, що відповідатимуть передбаченим Законом України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» вимогам та будуть включені до спеціального реєстру, ведення якого здійснюватиме центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері цифрової економіки.

З 2022 р. набула чинності Постанова Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2021 р. № 1359 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2000 р. № 1336»

Зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2000 р. № 1336» передбачають встановлення граничних розмірів річного обсягу розрахункових операцій з продажу товарів (надання послуг), у разі перевищення якого застосування реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій є обов'язковим, для форм та умов проведення діяльності, визначених у:

п. 1 переліку – 167 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, на один структурний (відокремлений) підрозділ (пункт продажу товарів);

п.п. 2, 3, 5, 6, 13, 14, 17, 22, 23, 27 переліку – 500 тис. грн на один суб'єкт господарювання;

п.п. 4 і 7 переліку – 250 тис. грн на один структурний (відокремлений) підрозділ (пункт продажу товарів (надання послуг)).

Не менш важливими є зміни, пов'язані зі звільненням підприємств, які здійснюють діяльність у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг на території сіл від обов'язку застосування реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій з використанням розрахункових книжок та книг обліку розрахункових операцій. У наведеній постанові також передбачені умови, за наявності яких підприємець не звільняється від вказаного обов'язку, зокрема якщо такими фізичними особами – підприємцями також здійснюється дистанційна торгівля, зокрема в Інтернет.

З 2022 р. набула чинності Постанова Правління національного банку України «Про затвердження Положення про ліцензування та реєстрацію надавачів фінансових послуг та умови провадження ними діяльності з надання фінансових послуг»

Вказаною постановою на небанківські фінансові установи та осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги (крім операторів поштового зв'язку), регулювання і нагляд за якими здійснює Національний банк України (НБУ) (за текстом постанови – надавачі фінансових послуг), покладено окремі обов'язки, зокрема протягом шести

місяців із дня набрання чинності цією постановою забезпечити та в один із способів, визначених у п. 20 гл. 2 розд. I Положення, подати до Національного банку письмове запевнення в довільній формі про:

1) розроблення та затвердження політики із запобігання, виявлення та управління конфліктами інтересів відповідно до вимог Положення

2) приведення діяльності відокремлених підрозділів у відповідність до вимог Положення;

3) відповідність керівників, головних бухгалтерів, ключових осіб (за наявності) надавача фінансових послуг вимогам до ділової репутації, професійної придатності, суміщення посад у надавачі фінансових послуг, що передбачені у гл. 17, 19 розд. II та п. 221 гл. 24 розд. IV Положення, а також подати анкету керівника, головного бухгалтера, ключової особи заявника/надавача фінансових послуг, складену за формою, наведеною у додатку 5 до Положення, стосовно

кожного керівника, головного бухгалтера та ключової особи;

4) актуальність і достовірність інформації, наведеної у Комплексній інформаційній системі Національного банку, стосовно надавача фінансових послуг та його відокремлених підрозділів;

Вказаною постановою також передбачено обов'язковість проходження надавачами фінансових послуг окремих реєстраційних процедур, зокрема стосовно включення до Державного реєстру фінансових установ, Реєстру осіб, які не є фінансовими установами, але мають право надавати окремі фінансові послуги тощо.

підготував Андрій Недошовенко, здобувач наукового ступеня PhD

НОВАЦІЇ 2022

INNOVATIONS OF 2022

Нові правила оподаткування операцій з нерухомістю

Раніше дохід від продажу одного об'єкта нерухомості на рік не оподатковувався, а продаж другого і наступних оподатковувався за ставкою 5 %. Відтепер з 1 січня 2022 р. до Податкового кодексу внесено зміни, відповідно до яких дохід від продажу третього та наступних об'єктів нерухомості, проданих фізичною особою за рік, має оподатковуватися за стандартною ставкою 18 %. Водночас другий продаж житла за рік, як і раніше, оподатковується за ставкою 5%.

Від оподаткування звільняється безоплатне отримання громадянами ділянок із земель державної або комунальної власності в межах лімітів, встановлених ст. 121 Земельного кодексу. Також ставка 18 % застосовується у другому і кожному наступному продажу комерційної нерухомості за рік та першому і кожному наступному продажу житла, що перебуває у володінні продавця менше трьох років.

Бюро Економічної Безпеки взялось за викриття схем тіншового ринку тютюнових виробів

Близько 13 млрд грн недоотримав державний бюджет України через розповсюдження нелегальних тютюнових виробів у 2021 р. Тому забезпечення економічної безпеки країни має стати пріоритетом влади, бізнесу та суспільства загалом, зазначила пресслужба БЕБ (Бюро Економічної Безпеки). Для цих цілей 24 січня у рамках проекту з протидії нелегальній торгівлі тютюновими виробами «Ні! Контрабанді!» відбувся круглий стіл «Візія боротьби із нелегальною торгівлею та обігом тютюнових виробів в Україні у 2022 році». Під час заходу народні депутати, представники влади, тютюнової індустрії та експерти бізнес-асоціацій аналізували механізми та інструменти розв'язання вказаної проблеми.

«Тіншовий ринок тютюнових виробів у 2021 році становив 14,4%. Водночас основними шляхами надходження контрафактних цигарок є необліковане виготовлення на легальних виробництвах, кустарне виготовлення та контрабанда. Також широкого розповсюдження набула так звана «схема Duty Free», коли замість продажу в магазинах безмитної торгівлі чи експорту продукція перенаправляється на внутрішній ринок України без сплати акцизу», – заявив старший детектив БЕБ Євген Дубовий під час круглого столу.

Співробітник БЕБ окреслив перелік законодавчих пропозицій для детінізації ринку тютюнових виробів, серед яких:

- криміналізувати контрабанду підакцизних товарів;
- спростити процедуру блокування вебсайтів, які торгують контрафактом;
- розглянути питання о заборони діяльності ферментативних заводів без повного циклу виробництва тютюнових виробів;
- запровадити обов'язкове надання виробниками тютюнових виробів зразків продукції для криміналістичних експертиз;

– запровадити обмеження на реалізацію під акцизних товарів одному покупцю Duty Free на рівні, який дозволяє ввозити країна-прибуття;

– запровадити обов'язкові щоквартальні інвентаризації складів та магазинів Duty Free для визначення видів і кількості підакцизної продукції та її відповідності документам.

Євген Дубовий окремо наголосив, що запорукою детінізації ринку тютюнових виробів є об'єднання зусиль правоохоронних, фіскальних органів та реального бізнесу, а економічний ефект обчислюватиметься мільярдами гривень.

Уряд вдосконалив порядок перереєстрації автомобілів, відомості про власників яких містяться в Єдиному реєстрі боржників

На засіданні Кабінету Міністрів України прийнято постанову «Про внесення змін до Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів».

Пропонується розширити перелік виключень проведення перереєстрації транспортного засобу у разі звернення до сервісного центру МВС щодо транспортного засобу, відомості про власника якого містяться в Єдиному реєстрі боржників, а саме: доповнити підставами з безоплатного отримання транспортного засобу та придбання транспортного засобу в порядку, визначеному ст. 30 Закону України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень».

Відтепер покупці предмета обтяження зможуть безперешкодно реєструвати придбаний транспортний засіб, а кредитори – реалізовувати своє право на продаж та реєстрацію за новим власником предмета забезпечувального обтяження.

Тепер в Україні штрафуватимуть за вказування у вакансії бажаної статі, віку, раси, кольору шкіри тощо

З 8 січня 2022 р. в Україні набули чинності зміни до Закону України «Про рекламу», які передбачають відповідальність за дискримінацію кандидатів у вакансіях. Відомо, що ще з 1996 р. діє заборона на дискримінацію у вакансіях. Зокрема, роботодавці не можуть вказувати вік кандидатів, пропонувати роботу представникам однієї статі чи певної раси, кольору шкіри. Також заборонено вказувати бажане соціальне походження кандидата, його майновий стан, місце проживання.

Відтепер за недотримання цієї норми роботодавцем загрожує штраф у десятикратному розмірі мінімальної зарплати. Тобто штраф становитиме 65 000 грн. Штрафи

накладає центральний орган виконавчої влади, до компетенції якого належить контроль за дотриманням прав споживачів, – Державна служба з питань праці.

Роботодавці мають сплатити штраф упродовж 15 календарних днів з дня вручення документа від Держпраці. Якщо ж штраф не сплатити, то на винуватця чекатиме стягнення через суд.

МОЗ дозволить видавати паперові лікарняні в окремих випадках до 1 травня 2022 р.

Як повідомило Міністерство, розроблено проект наказу «Про внесення змін до деяких наказів МОЗ» стосовно медичних висновків про тимчасову непрацездатність та електронних лікарняних. Відтак, паперові листки непрацездатності у чотирьох виключних випадках продовжать видавати до 1 травня 2022 р. Лікарі зможуть виписувати паперові лікарняні, якщо:

- потрібно продовжити чи закрити листок непрацездатності, який видано у паперовій формі до 1 жовтня 2021 р.;

- сплив термін (сім днів), протягом якого лікар може внести зміни до медичного висновку про тимчасову непрацездатність у Реєстрі медичних висновків в електронній системі охорони здоров'я. У такому випадку рішення про видачу листка непрацездатності приймає лікарсько-консультативна комісія закладу охорони здоров'я, а за її відсутності – головний лікар закладу;

- відбувається усиновлення дитини протягом двох місяців з дати її народження, зазначеної у свідоцтві про народження. Листок непрацездатності видається на підставі рішення суду про усиновлення та свідоцтва про народження;

- виникли технічні проблеми з передачею даних, що призводить до неможливості формування електронного листка непрацездатності протягом семи днів з дати створення медичного висновку про тимчасову непрацездатність до усунення таких проблем.

Водночас факт не підключення закладу охорони здоров'я до електронної системи охорони здоров'я не є підставою для видачі паперових лікарняних. Нагадаємо, з 1 жовтня 2021 р. в Україні розпочалась реформа електронних лікарняних. Станом на середину січня цього року від початку реформи електронних листків непрацездатності українці понад 4,5 млн разів скористалися новою послугою.

Суб'єкти книговидавничої справи отримують субсидії

Верховна Рада підтримала у першому читанні законопроект № 6287 про внесення змін до деяких законів України стосовно стимулювання розвитку українського книговидавництва і книгорозповсюдження.

Відповідно до нього суб'єкти видавничої справи, які відповідають визначенням цим законопроектом вимогам (зокрема, продавати книги можуть українською, мовами корінних народів України, офіційними мовами Європейського Союзу), зможуть отримати субсидію для відшкодування витрат на найм (оренду) нерухомого майна, що використовується суб'єктом видавничої справи як магазин для торгівлі книгами.

Водночас сума субсидії не може перевищувати вартість оренди, а також не може бути більшою за 20% суми доходу, отриманого з продажу книг. Важливо, що субсидію зможуть отримати книго розповсюджу-

вачі, для яких роздрібна торгівля книгами в спеціалізованих магазинах є основним видом діяльності із 80 % доходу від торгівлі книжками. Максимальний розмір субсидії на рік для однієї книгарні становитиме: від 54,5 тис. грн (для громад до 30 тис. населення); 435,8 тис. грн для більшості обласних центрів; близько 1,2 млн грн для Києва.

Нові податкові правила для сільгоспвиробників

З 1 січня 2022 р. набув чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень», який впроваджує нову систему оподаткування сільгоспвиробників та вводить поняття «мінімальне податкове зобов'язання» (МПЗ).

Це сума податків, яку кожен власник сільгоспземлі має сплачувати до бюджету. Ця сума становитиме близько 5% від вартості землі на рік. Якщо сума всіх податків (податку на землю, податку на прибуток, єдиного податку), які сплачує сільгоспвиробник, буде меншою за МПЗ, то йому доведеться доплатити різницю.

Розраховується МПЗ формулою: нормативна грошова оцінка помножена на коефіцієнт 0,05, помножена на кількість місяців володіння землею, поділена на 12.

Це мінімальна сума податків, які землевласник повинен заплатити за рік з 1 гектара. Якщо земля в оренді, то на її власника це не розповсюджується. Він, як і раніше, сплачує тільки земельний податок, а МПЗ його не стосується. Ці, нові зобов'язання – це відповідальність орендаря.

Якщо ж земля не в оренді, наприклад простоє, або власник її обробляє, він повинен буде сплатити МПЗ. Це, на думку авторів змін, має вивести з «тіні» землю, яка обробляється.

МПЗ не визначається для городів, земельних ділянок дачно-будівельних та садівничих (городничих) кооперативів, а також для сільгоспземель, що перебувають у межах населених пунктів.

11000 дол. хабара за захист дисертації – викрито доцента кафедри одного з вишів на Хмельниччині

За процесуального керівництва Хмельницької обласної прокуратури на вимагання та одержання неправомірної вигоди викрито доцента кафедри одного з вищих навчальних закладів Хмельницька (ч. 3 ст. 368 КК України) – повідомила пресслужба відомства.

За даними слідства, жінка вимагала від аспіранта 11 тис. дол. США за успішне проходження навчання та захист кандидатської дисертації. Після отримання частини цих коштів у сумі 4 тис. дол. США, її було викрито та затримано. Вирішується питання з повідомлення затриманій про підозру та обрання їй запобіжного заходу.

Досудове розслідування у кримінальному провадженні здійснюють слідчі управління Головного управління Нацполіції у Хмельницькій області за оперативного супроводу Управління стратегічних розслідувань в Хмельницькій області ДСР Нацполіції України, у взаємодії із працівниками Управління СБУ в області.

Реферативний огляд статті

Головач В.В., Головач Т.А. "Законотворча діяльність і корупція в Україні"

Abstract review of paper

"Działalność ustawodawcza i korupcja na Ukrainie"

(authors: Holovach V.V., Holovach T.A.)

Як зазначено у статті [Holovach V., Holovach T. Działalność ustawodawcza i korupcja na Ukrainie. *Krytyka Prawa*. 2021. Vol. 13/3. S. 159-175. URL: <https://doi.org/10.7206/kp.2080-1084.478>] в Україні у досить великих масштабах розповсюджена корупція, особливо у вищих ешелонах влади. Непоодинокі випадки, коли народні депутати з метою власного збагачення вдаються до корупції, спричиняючи значну деформацію законотворчої діяльності, замість того, щоб бути взірцем для громадян. Наприклад, у 2015 р. у Верховній Раді Генеральним прокурором продемонстровано відеозапис, на якому народний депутат Ігор Мосійчук вимагав хабар за підготовку запитів та за інше сприяння бізнесу, після чого останнього заарештовано у залі парламенту. Подальше розслідування звелося до того, що на підставі судових рішень підозру з депутата знято. Основна причина, як зазначено у справі, – не визначена підслідність органів влади, тобто хто має її вести – Спеціалізована антикорупційна прокуратура чи Головне слідче управління Національної поліції України. В обох випадках винних не покарали.

Ще одним прикладом є справа народного депутата Мартиненка разом з посадовими особами НАК «Нафтогаз України», ДК «Ядерне паливо», ДП «СхідГЗК» та інших державних підприємств. Як виявило розслідування, депутат незаконно отримував від чеської компанії на швейцарські рахунки комісію за постачання обладнання для ДП «НАЕК Енергоатом».

Неможна оминути увагою спеціальну операцію Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), проведеної у 2017 р., метою якої було виявити корупцію у лобіюванні тих чи інших законопроектів. Під виглядом встановлення закону, який би створював пільгові умови для видобування бурштину, запропоновано грошові кошти депутатам Бориславу Розенблату та Максиму Полякову, на що вони погодилися. Спецоперацію припинили через необґрунтовані звинувачення НАБУ.

Також прикладами є звинувачення висунуті соратникам колишнього президента Петра Порошенка Ігорю Кононенку та Олександру Грановському, справа депутата Олександра Онищенка, справа формули Роттердам+, справа Олександра Юрченка, журналістське розслідування з приводу дозволу імпорту електроенергії з Росії та Білорусі, що внесли у вигляді правок до Закону України «Про ринок електроенергії» Андрієм Герусом у вересні 2019 р.

Особливої уваги заслуговують рішення Конституційного суду України з питань скасування низки положень антикорупційного законодавства у жовтні 2020 р.

Загалом у теперішньому парламенті 9 скликання присутні 58 народних депутатів минулого скликання, які були фігурантами журналістських розслідувань, пов'язаних з корупцією, та 39 нових народних депутатів, які також фігурували в корупційних схемах.

Основна причина правового нігілізму та деформації законотворчої діяльності вбачається у домінуванні тіньової економіки, корупції та різноманітних проявах еко-

номічної злочинності. Потрібно розуміти, що безпосереднім проявом тіньової економіки є саме корупція. Вона стимулює постійне зростання та криміналізацію тіньової економіки. Внаслідок цього відбувається самодетермінація та інституалізація тіньової і кримінальної діяльності, які досягають верхніх ешелонів влади. Такі види діяльності останнім часом отримали певні повноваження стосовно заміщення неефективних державних інститутів. За дослідженнями вітчизняних і закордонних фахівців рівень тіньової економіки в Україні становить понад 50 %.

Впродовж доволі довгого проміжку часу здійснено заходи із вдосконалення системи законотворчої діяльності, але вони не отримали належного втілення. У вересні 2000 р. парламентом був схвалений Закон України «Про закони і законотворчу діяльність». У результаті його відхилили за допомогою права вето, яке наклав тодішній Президент України Леонід Кучма. Спроби запровадити Закон у грудні 2000 р. та серпні 2001 р. після доопрацювань також зазнали невдачі. Така сама участь чекала і на Закон України «Про нормативно-правові акти», причому спроби його запровадження у січні 2008 р. та вересні 2012 р. також провалилися. У 2018 р. відбулися слухання стосовно необхідності прийняття закону «Про закони і законотворчу діяльність», але практичних кроків в цьому напрямку зроблено не було.

Автори статті пропонують наступні кроки для подолання існуючих проблем:

1. Уніфікація правничої термінології – плутанина з використанням правової термінології стала звичайним явищем, яка створює сприятливі умови для корупційних діянь різного масштабу, а також неефективного застосування законодавства. Наприклад, у 1995 р. прийнято Постанову Верховної Ради України №90-а 95 ВР «Про порядок введення в дію Закону України «Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України», якою заборонили вживання термінів «аудит» і «аудиторська діяльність» (всупереч вимогам Закону «Про аудиторську діяльність»). Натомість дані терміни почали вживати без будь-якої нагоди у нормативно-правових актах та офіційних документах. У законах з'явився «енергетичний аудит», «екологічний аудит», «державний аудит», «кадровий аудит». У багатьох випадках вони необґрунтовано замінюють собою терміни «ревізія», «перевірка», «аналіз» тощо. Проблему допомогло б вирішити створення Державної комісії з правничої термінології з наданням їй права ведення відповідного реєстру.

2. Прийняття закону «Про нормативно-правові акти».

3. Введення персонального голосування за допомогою сенсорної кнопки.

4. Легалізація на законодавчому рівні лобізму шляхом прийняття закону «Про лобізм».

підготував Роман Джебраїлов

за потребою надаємо оригінал статті українською – звертайтеся до редакції журналу «Економіка. Фінанси. Право»

**Реферативний огляд статті Тджіббе Босмана
"Оцінювання якості аудиту у Нідерландах: практичні записки"**

**Abstract review of paper
"The measurement of audit quality in the Netherlands: a practical note"
(author: Tjibbe Bosman)**

У статті [Bosman T. The measurement of audit quality in the Netherlands: a practical note. URL: <https://foundationforauditingresearch.org/files/papers/lq2-far-practice-note-the-measurement-of-audit-quality-in-the-netherlands-20210401.pdf>] проаналізовано заходи із забезпечення якості аудиту, які застосовуються в міжнародних академічних аудиторських дослідженнях. Автор досліджує доступність цих заходів, їхню (потенційну) інформаційну цінність, а також обмеженість та недоліки окремих заходів.

Автор звертає увагу на те, що зацікавлені в аудиторській діяльності особи могли б скористатися послугами центрального державного реєстру, який є безкоштовним і містить стандартизовані машинозчитувані формуляри. Автор наводить приклади успішного впровадження таких реєстрів у Великій Британії, Німеччині та Бельгії, і наголошує, що на сьогодні не існує центральної бази даних, що містила б ключову інформацію про всі передбачені законодавством Нідерландів аудиторські перевірки, наприклад відомості про відповідні аудиторські висновки, поточні занепокоєння, повторну інформацію, відповідальні аудиторські фірми та партнерів тощо. Централізована база даних забезпечить прозорість діяльності аудиторів та їх залучення до процесу фінансового звітування. Наявність такого центрального реєстру полегшила б клієнтам вибір аудиторської фірми не лише за критерієм розміру винагороди за аудит, але й за критерієм показників якості аудиту.

Важливим заходом із забезпечення якості аудиту автор вважає доступні публікації з питань аудиту та правозастосування у сфері бухгалтерського обліку, які є важливим джерелом даних про те, як регулюючий орган тлумачить та забезпечує дотримання деяких норм бухгалтерського обліку та аудиту. Незважаючи на те, що у Нідерландах громадськість не має доступу до таких публікацій, забезпечення їх доступності дозволить аудиторам та зацікавленим сторонам уникати та вчитися на допущених раніше помилках. Іншим важливим заходом з підвищення якості аудиту у фінансовій системі держави автор вважає доступність відомостей про неплатоспроможність та банкрутство окремих видів підприємств. На думку автора, неплатоспроможність середньої чи великої юридичної особи є значною подією у житті суспільства. Тому інформацію реєстру банкрутств неплатоспроможних підприємств середнього розміру або великих підприємств варто не видаляти після спливу шести місяців як це вимагається законодавством Нідерландів, а зберігати протягом більш тривалого періоду. Така інформація дозволить фахівцям та зацікавленим особам вчитися на допущених раніше помилках.

Не менш суттєвим заходом підвищення якості аудиторської діяльності незалежно від обсягу обов'язків аудитора та змісту перевірки автор вважає забезпечення дотримання вимог відносно фінансової звітності та розкриття інформації.

У статті висловлено серйозне занепокоєння стосовно своєчасності та повноти заповнення, внесення даних до

відкритих реєстрів, їх подання клієнту та уповноваженим органам. Доведено, що розповсюдженим явищем є неподання, неповне та/або несвоєчасне подання фінансових відомостей та звітів. За таких обставин, як видається, виправданим є заходи, які застосовуються в Німеччині з 2006 р., коли ввели автоматичні штрафи для аудиторів та інших компаній за порушення обов'язку з своєчасного та повного подання фінансових відомостей та звітів.

Важливим заходом забезпечення якості аудиту, на думку автора, є централізований моніторинг внутрішніх джерел даних для якості аудиту аудиторських фірм. У межах своєї системи забезпечення якості аудиторської фірми могли б здійснювати централізований контроль та вживати подальші заходи у зв'язку з виявленням викривлень в висновках конкретних аудиторів. Автор звертає увагу на те, що структурний аналіз відмінностей між першою та остаточною перевіреними аудитором версіями фінансової звітності міг би дати зацікавленим особам деякі важливі уявлення про раніше невидиму цінність аудиту.

Крім того, централізований контроль аудиторською фірмою діяльності фахівців у проведенні аудиту, процесу надання консультацій та складнощів роботи з клієнтами, може допомогти виявити випадки, коли фахівці або консультанти не використовують повною мірою або залучають надмірно ресурси, необхідні для проведення аудиту, ревізії чи перевірок та допомогти запобігти появі різних інцидентів.

Автор окремо у таблицях коротко наводить позитивні та негативні моменти заходів забезпечення якості аудиту, потенційні результати цих заходів та їх правильну інтерпретацію. Зокрема, автор наголошує, що у випадках виявлення аудитором неочікуваних та серйозних викривлень, особливо в документах чи їх окремих частинах, які не планувалося ретельно перевіряти, це вважається важливим чинником результативності якості аудиту. Виявлення та подальше виправлення суттєвих викривлень у фінансовій звітності чи іншій доступній документації, а також інша реакція замовника аудиту (наприклад, повідомлення уповноважених правоохоронних органів) є важливою і, можливо, найважливішою додатковою цінністю аудиту. Водночас у проведенні централізованого контролю аудиторською фірмою діяльності фахівців під час проведення аудиту може бути виявлено факт того, що не всі аудитори дотримуються внутрішніх положень про документування всіх виявлених викривлень та спотворень в тій чи іншій області діяльності замовника і, як наслідок, досить часто аудитори надсилають замовникам листи, висновки з неправильно оформленими викривленнями, що суперечить внутрішнім вимогам аудиторської фірми.

*підготував Андрій Недошовенко, здобувач
наукового ступеня PhD*

КОНСУЛЬТАЦІЇ

CONSULTATIONS

Чи може фізична-особа підприємець 3 групи бути управителем майна?

Згідно зі ст. 1029 Цивільного кодексу (ЦК) одна сторона (установник управління) передає іншій стороні (управителеві) на певний строк майно в управління відповідно до договору за винагороду. В управління може бути передане майно приватної, державної та комунальної форм власності (ст. 1039 ЦК). Таким майном можуть бути будь-які активи включно з об'єктами нерухомості, але крім грошових коштів, якщо це прямо не передбачено законом. Управитель майна не має права укладати договори від імені власника майна.

Так само, як і фізичні особи або юридичні особи, фізичні особи-підприємці будь-якої групи мають право укласти договір на управління майном, але цьому передують умови взяття такого договору на облік у Державній фіскальній службі (ДФС), реєстрація управителя платником ПДВ, застосування ставки єдиного податку у розмірі 3% від доходу, як це передбачено Податковим кодексом.

Для взяття договору управління на облік необхідно звернутися до ДФС з такими документами, як реєстраційною заявою платника ПДВ (від управителя), заявою за формою №1-ОПП, копією договору на управління майном (на нерухоме майно – має бути нотаріально посвідченою) та отримати рішення про реєстрацію платником ПДВ управителя майна. Такий порядок передбачений п. 4.7 розд. IV Порядку № 1588.

Для установника управління (в даному випадку фізичної особи-підприємця) будь-яка вигода отримана від операцій із майном підлягає оподаткуванню за єдиним податком відповідно до ставки, яку він сплачує.

Прошу надати консультацію з оплати ЄСВ для ФОП під час карантину. Чи враховуються страховий стаж за місяці, коли було надане право не сплачувати ЄСВ у 2019, 2020 рр.? Якими нормами (законами) це регламентується? Як оскаржити, якщо пенсійний фонд не враховує ці місяці до стажу?

Відповідно до ст. 24 Закону України від 09.07.2003 № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» зі змінами страховий стаж – це період (строк), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню та за який щомісяця сплачені страхові внески у сумі не меншій, ніж мінімальний страховий внесок.

Відповідно до абзацу першого п. 910 розд. VIII Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (із змінами, внесеними згідно із Законом № 591-IX від 13.05.2020) тимчасово звільняються від нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску:

1) фізичні особи – підприємці, в тому числі ті, які обрали спрощену систему оподаткування;

2) особи, які провадять незалежну професійну діяльність, а саме наукову, літературну, артистичну, художню, освітню або викладацьку, а також медичну, юридичну практику, зокрема адвокатську, нотаріальну діяльність, або особи, які провадять релігійну (місіонерську) діяльність, іншу подібну діяльність та отримують дохід від цієї діяльності;

3) члени фермерського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню на інших підставах;

в частині сум, що підлягають нарахуванню, обчисленню та сплаті такими особами за періоди з 1 до 31 березня, з 1 до 30 квітня та з 1 до 31 травня 2020 р. за себе. Водночас, навіть якщо таким платником не отримано дохід (прибуток) у звітному періоді або окремому місяці звітного періоду, такий платник не повинен самостійно визначити базу нарахування, яка не може бути більшою максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, встановленої цим Законом та меншою за розмір мінімального страхового внеску.

Такі особи можуть прийняти рішення про нарахування, обчислення та сплату єдиного внеску за періоди з 1 до 31 березня, з 1 до 30 квітня та з 1 до 31 травня 2020 р. у розмірах та порядку, визначених цим Законом. У такому разі інформація про сплачені суми зазначається у звітності про нарахування єдиного внеску за звітний період, визначений для таких осіб цим Законом.

Вказану норму слід тлумачити як можливість прийняття вищевказаними особами добровільного рішення про нарахування, обчислення та сплату єдиного внеску за відповідні періоди.

Водночас для фізичних осіб – підприємців, які обрали спрощену систему оподаткування і належать до першої групи платників єдиного податку закріплені особливі періоди, за які такі особи тимчасово звільняються від нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску в частині сум, що підлягають нарахуванню, обчисленню та сплаті такими особами за себе: з 1 до 31 грудня 2020 р., з 1 до 31 січня, з 1 до 28 лютого, з 1 до 31 березня, з 1 до 30 квітня та з 1 до 31 травня 2021 р. (пп. 910.1 п. 910 розд. VIII Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»).

Звільнення фізичних осіб-підприємців на час карантину від нарахування та сплати ЄСВ за березень, квітень та травень 2020 р. передбачено законами України № 533-IX від 17.03.2020 та № 591-IX від 13.05.2020. Водночас періоди звільнення включаються до страхового стажу та вважається, що страхові суми сплачено у розмірі мінімального страхового внеску, визначеного законодавством для кожного з таких періодів. Зазначену норму внесено до Прикінцевих положень Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» № 1058, згідно з якими для фізичних осіб – підприємців періоди з 1 до 31 березня, з 1 до 30

квітня та з 1 до 31 травня 2020 р. включаються до страхового стажу.

Відповідні положення передбачені у п. 14-5 розд. XV Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», в якому визначено, що для осіб, зазначених у п.п. 2, 3, 13 ч. 1 ст. 11 цього Закону, які не сплачували страхові внески за періоди з 1 до 31 березня, з 1 до 30 квітня та з 1 до 31 травня 2020 р. на підставі п. 9-10 розд. VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», такі періоди включаються до страхового стажу та вважається, що страхові суми було сплачено у розмірі мінімального страхового внеску, визначеного законодавством для кожного з таких періодів.

Для фізичних осіб – підприємців, які обрали спрощену систему оподаткування і належать до першої групи платників єдиного податку та які не сплачували страхові внески за періоди з 1 до 31 грудня 2020 р., з 1 до 31 січня, з 1 до 28 лютого, з 1 до 31 березня, з 1 до 30 квітня та з 1 до 31 травня 2021 р. на підставі п. 9-10.1 розд. VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», такі періоди включаються до страхового стажу та вважається, що страхові суми було сплачено у розмірі мінімального страхового внеску, визначеного законодавством для кожного з таких періодів.

Так, періоди з 1 до 31 березня, з 1 до 30 квітня та з

1 до 31 травня 2020 р. включаються до страхового стажу, та зараховуються, як період в межах повного місяця «днів до стажу». Стосовно фізичних осіб – підприємців, які обрали спрощену систему оподаткування і належать до першої групи платників єдиного податку та які не сплачували страхові внески за періоди з 1 до 31 грудня 2020 р., з 1 до 31 січня, з 1 до 28 лютого, з 1 до 31 березня, з 1 до 30 квітня та з 1 до 31 травня 2021 р., то такі періоди також включаються до страхового стажу, адже вважається, що страхові суми було сплачено у розмірі мінімального страхового внеску, визначеного законодавством для кожного з таких періодів.

Якщо за вищевказані періоди фізичній особі – підприємцю, який відповідає вищевказаним положенням законодавства страховий стаж зараховано не було, останньому необхідно звернутися до будь-якого відділу Пенсійного фонду персонально, вказати свої прізвище, ім'я, по-батькові та ідентифікаційний код, чітко викласти суть проблеми (за який саме період страховий стаж не враховано). Також можна подати звернення через особистий кабінет на сайті Пенсійного фонду.

У разі, якщо необхідної реакції не відбудеться, пропонуємо звернутися зі скаргою до відповідного територіального управління державної податкової служби, на яку покладено обов'язок адміністрування ЄСВ, скаргою у головне управління пенсійного фонду України, скаргою голові правління пенсійного фонду України про вжиття заходів контролю, а також скаргою в Міністерство соціальної політики України.

АНОНС
ВІПГО «СПІЛКА АУДИТОРІВ УКРАЇНИ» – 30 РОКІВ!

ANNOUNCEMENT
ALL-UKRAINIAN PROFESSIONAL PUBLIC ORGANIZATION
"UNION OF AUDITORS OF UKRAINE" - 30 YEARS!

Конференція: «Аудит та зміни у професії: сучасна практика та відповіді на нові виклики»
(Union of Auditors of Ukraine Jubilee Conference: "Audit and Changes in the Profession: Practice and the Profession's Response to New Challenges")

22 лютого 2022 р. відбудеться Конференція присвячена 30-річчю з дня заснування ВІПГО «Спілка аудиторів України», яка буде проходити у змішаному форматі (оф-лайн та он-лайн) Повідомляє Комісія з організаційних питань та інформаційного забезпечення (Commission on Organizational Issues and Information Support).

Мета Конференції: привернути увагу фахівців з обліку, звітності та аудиту до питань МСА, якості аудиту, МСФЗ, міжнародних стандартів інтегрованої звітності, ІТ технологій в аудиті.

У Конференції візьмуть участь представники регуляторних органів, бізнесу, наукових кіл та професійних організацій. Конференція є платформою для отримання актуальної інформації, генерації нових ідей та рішень, які будуть корисними для вирішення завдань аудиторської практики щодо реалізації її суспільної місії.

Запрошуються: керівники, фінансові менеджери, головні бухгалтери, внутрішні та зовнішні аудитори та усі фахівці які відповідальні за складання та подання звітності, а також усі хто займається контролем, ревізією та аудитом.

Програма Конференції:

Панель 1. «Забезпечення якості аудиту – досвід кращих практик»

Панель 2. «Аудит традиційний – що змінилось, методики і підходи»

Панель 3. «Цифровий аудит»

Панель 4. «Сталий розвиток – аудит нефінансової звітності»

Організаційний комітет Конференції
(Organizing committee of the Conference),
e-mail: status-vnz@ukr.net

Нагадаємо, як все відбувалось.

Читайте далі у міні-інтерв'ю.

**Місія та стратегія діяльності
ВІПГО " Спілка аудиторів України "**

Місією Спілки є служіння суспільству за сприяння розвитку та поширенню професії незалежних аудиторів, підвищення значення професії аудитора в Україні для задоволення економічних інтересів суспільства.

Спілка підтримує бачення того, що аудиторська професія є дуже важливою для розвитку стійкої та сильної економіки України.

**СТРАТЕГІЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ВІПГО «СПІЛКА АУДИТОРІВ УКРАЇНИ»**

Об'єднання аудиторів України;
Вдосконалення професії аудитора;
Захист законних прав та професійних інтересів членів ВІПГО «САУ»;
Міжнародне визнання кваліфікації українських аудиторів – членів ВІПГО «САУ».

Більш детально про сучасну діяльність спілки читайте на сайті об'єднання: <https://spilka-audit.org.ua/>

ІНТЕРВ'Ю – Володимир Головач. Про перші кроки Співки Аудиторів України

INTERVIEW – Volodymyr Holovach. On the first steps of the Union of Auditors of Ukraine

Володимир Володимирович Головач – аудитор, к.ю.н., голова правління ПрАТ «Аудиторська фірма "Аналітик"»; Заслужений юрист України та один із тих, хто займався створенням Співки аудиторів України та першого на території України Закону про Аудиторську діяльність.

Прагнучи знайти шляхи вдосконалення аудиторської діяльності в Україні, В.В. Головач продовжує досліджувати і вивчати можливості для вдосконалення професії. Постійно проводить науковий пошук, свого часу створив наш науковий журнал «Економіка. Фінанси. Право», якому вже понад 25 років. Нині В.В. Головач поділився з нами своїми спогадами про перші кроки співки.

Володимир Володимирович, Ви були у когорті перших, хто почав об'єднуватись і закликав до пошуку особистостей та компаній які займаються аудитом.

Так, саме 30 років тому аудиторська компанія «Аналітик» розмістила в газеті об'яву та закликав до об'єднання та почала шлях зі створення співки. Без наявності професійної організації створити систему аудиту в державі було неможливо. З цією метою була проведена робота зі встановлення консалтингових фірм, які мають відношення до надання послуг з питань бухгалтерського обліку та оподаткування. Всього виявилось в Україні таких не більше 50-ти. Саме представники цих фірм у 1992 р. провели установчий з'їзд Співки аудиторів України (САУ). Головою виконавчого комітету обрали мене. Було багато особистостей, які також, сподіваюсь, згадають наш шлях.

Як зароджувалась спільнота та якими були її перші кроки?

Саме тоді навіть не було закону про громадські об'єднання. Доводилось ходити в Міністерство Юстиції і розповідати що це таке, тому реєстрація співки затягнулась майже на рік.

Ваші побажання сучасним аудиторам?

Вірю, що сучасні аудитори зможуть знайти взаєморозуміння та консолідацію серед практикуючих аудиторів з об'єднання спільних зусиль для подолання різного роду загроз і вирішення стратегічно важливих завдань. Щиро вдячний колегам, які зробили внесок у становлення вітчизняного аудиту. Плекаю надію, що аудитори України мають достатній потенціал змінити ситуацію на краще і зайняти належне місце на світовій арені та серед європейських колег.

Розмову вела Леся Такіда

Більш детально про шлях, який пройшла професія та співка, про територіальні відділення САУ можна прочитати у Літописі Співки Аудиторів України

Список джерел

1. Головач В.В. Закономірності виникнення аудиту і професії аудитора. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. Спеціальний випуск № 2. С. 25
2. Літопис аудиту України / АФ «Аналітик». Київ, 2013. 83 с.

В.В. Головач має безпосереднє відношення до створення САУ і прийняття Закону України «Про аудиторську діяльність». Активно брав участь у становленні та розвитку професії аудитора в Україні. Вагомий внесок здійснив у становленні та розвитку САУ. Її створення відбулося у 1992 р. в перші роки незалежності України та переходу від соціалістичної планової економіки до ринкових відносин. За 30 років свого існування у житті Співки аудиторів України відбулися значні досягнення, буденні справи, помилки і розчарування. Саме Співка спромоглася менш ніж за рік свого існування ініціювати у березні 1993 року прийняття Верховною Радою України Закону України «Про аудиторську діяльність». Безпосереднім розробником й активним учасником запровадження якого був В.В. Головач. Характерно, що це був перший закон про аудиторську діяльність на теренах колишнього СРСР.

Досить жваве обговорення і гострі дискусії з приводу законопроекту відбувалися серед членів САУ. Головне занепокоєння викликала гіпотетична можливість перетворення аудиторської діяльності в особисте збагачення незначного кола осіб. З метою запровадження певних пересторог демократичні засади організаційної діяльності Співки були перенесені на Аудиторську палату України.

З початку свого створення і до певного часу АПУ не мала постійного керівника, а на її засіданнях всі головували у порядку черговості згідно з алфавітним порядком прізвищ. Члени АПУ, делеговані співкою, були підзвітні і підконтрольні перед вищим керівним органом Співки, який мав право їх відкликати.

У самій Співці тоді не було одноосібного керівництва. Посада Президента була відсутня. Існувала Рада Співки та Виконавчий комітет на зразок парламентської форми управління.

Становлення аудиту в Україні відбулося, а сама професія аудитора отримала визнання у державі. Закладений фундамент фундаторами вітчизняного аудиту виявився достатньо міцним і невідчужим катаклізмам. Серед аудиторів минулого і нового покоління спостерігається позитивний потенціал, спроможний продовжити подальший розвиток професії.